National Library Bibliothèque nationale
Gen. Acquisitions Section
SEP OTTAWA, Ont. K1A ON4
1983
NEWSPAPER DIVISION
DIVISION DES JOURNAUX

B10310 14/5

VABA EESTLANE

Second class mail registration number — 1089.

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

ILMUB IGAL TEISIPÄEVAL JA NELJAPÄEVAL

Nr. 63 (2984) XXXII aastakäik | Neljapäeval, 26. augustil 1983 — Thursday, August 26. 1983 | Üksiknumbri hind 60 centi

„Estoonlaste" masterite klubi võistlejad 28. juulil toimunud võistlustel. Pildil vasakult esireas J. Lents, U. Limit, V. Sadul, seisavad K. Trei, W. Lood, T. Vellend, A. Truuvert, E. Leps ja A. Aug; puuduvad L. Rand ja V. Peters. Foto: E. Kulmar

Saksa leht Eesti kohta:

Kas ainult mitte-eurooplasil õigus iseseisvusele?

BONN (EPL) — Tuumaka, Eesti saatust meenutava ja poliitiliselt pimedate silmi avada püüdva artikli avaldas Hamburgis ilmuv nädalaleht „Welt am Sonntag". Pealkirja all „Eesti näiteks . . . Eesti?" kirjutab Gerd-Klaus Kaltenbrunner lehe 10. juuli numbris:

—On olemas poliitiline eksootilisus. See on eriti levinenud Saksa Liiduvabariigis noorema generatsiooni hulgas. See on ka haridusreformi tulemuseks, mis viis seitsmekümnendatel aastatel nii kaugele, et laiad ringkonnad, kes kunagi olid rahvusvaheliselt juhtivad geograafias ja ajaloos, on nüüd nendel aladel analfabeedid.

Mis on õieti poliitiline eksootilisus? Üks näide tahab selgitada, mida ma mõtlen.

Kui paljud nendest, kes viimastel päevadel ja nädalatel on usinalt rääkinud Nikaraaguast, El Salvadorist, Namiibiast ja palestiinlaste enesemääramisõigusest, on midagi ka Eestist kuulnud?

Kui paljud võiksid, kui üllatavalt küsida, enamvähem täpselt öelda, kus Eesti üleüldse asub? Kui paljud, õigemini: kui vähesed oleksid võimelised kahe või kolme lausega ütlema midagi korrektset eesti rahva omaduste ja saatuse kohta?

Eesti näiteks . . . Ta ei ole Lõuna-Aafrikas, Kaug-Idas ega Kariibias.

Ta asub niiöelda peaaegu meie ukse ees. Sakslastele on Eesti palju lähemal kui Sitsiilia, Portugal või Norra.

Eesti näiteks . . . Ta asub Läänemere ääres, Põhja-Baltikumis, Soomest lõunas. Eestlaste keel on soomlaste omaga suguluses. Umbes üks miljon inimest räägib eesti keelt. Eesti keel oma rohkete vokaalidega kuulub kõlarikkamate ja poeetilisemate hulka Euroopas. Ka see, kes eesti keelt ei valda, on võlutud keele musikaalsusest.

Eesti näiteks . . . Ta oli 1918. kuni 1940. a. iseseisev vabariik. N. Liit oli 1920. a. Tartu rahulepinguga tunnustanud selgesõnaliselt Eesti suveräänsust ja iseseisvust.

Aga siiski marssis punaarmee 17. juunil 1940 rahuarmastavasse riiki sisse. Mõned nädalad pärast seda, 6. aug. 1940 astus Eesti „vabatahtlikult" N. Liitu.

Sama „vabatahtlikult" liitusid ka teised Balti vabariigid Läti ja Leedu. Eesti komparteisse kuulus tookord täpselt 133 liiget . . .

Tuhanded süütud inimesed hukati, kaugelt enam kui 150.000 deporteeriti N. Liitu — kohutav kaotus väiksele rahvale, kes on tänase päevani allasurutud ja süstemaatiliselt venestatud! Üks Euroopa kultuurrahvas, usuliselt suuremas enamuses protestandid. Üks rahvas, kelle vaimne eliit ja noorus võitleb hoolimata aastakümneid kestnud võõrast valitsusest oma iseseisvuse eest.

Üks rahvas, kes võitleb rahulike vahenditega. Kuni tänaseni pole eesti patrioodid hõivanud lennukeid, teostanud atentaate ega võtnud pantvange. Nad koostavad üleskutseid UN-ile, nad on apelleerinud Liiduvabariigile ja teistele riikidele, nad loevad keelatud kirjandust ja ajalehti,

nad heiskavad demonstratiivselt sini-mustvalge lipu, nad demonstreerivad inimõiguste ja rahvaste enesemääramisõiguse eest.

Paljusid vaenatakse sovettide poolt. Eestlasi on saadetud sundravile mentaalravi kliinikutesse või mõistetud sunnitööle.

Eesti näiteks . . . Üks okupeeritud ja allasurutud rahvus Euroopas. Üks paljudest riikidest, kellele N. Liit keeldub andmast enesemääramisõigust. Üks riik meie ukse ees, ei mingi eksootiline maa. Aga siiski tundmatum kui Nikaraagua, El Salvador või Namiibia.

On kummaline, et need, kes nõuavad valjuhäälelisemalt iseseisvust kaugetele Aafrika ja Ladina-Ameerika väikerahvastele,

ei tea Eestist midagi või ei taha teada.

Miks nad vaikivad Eesti üle?

On see teadmatus, silmakirjatsemine või ideoloogiline pimestus selle silmapaistva poliitilise eksootilisuse põhjuseks? Või on ainult rahvastel väljaspool Euroopat „õigus iseseisvuseks?" (EPL/KK)

Õliriik majanduslikes raskusis

Venetsueela suured välisvõlad ülepääsematuks raskuseks

CARACAS — Igaühele, kes tahab eeskuju, kuidas riigi majanduselu võib viletsalt juhtida, on parimaks näiteks praegune Venetsueela, üks maailma õlimaadest.

Viimase kümne aasta jooksul on raisatud kaks õlile baseeruvat võitu ja nüüd ollakse nii suurtes, miljardites dollarites välisvõlgades, mida ei suudeta maksta. Alles nüüd on hakatud probleemi lähemalt vaatlema, aga vastuabinõud, mida viimastel kuudel on katsutud rakendada, pole küllaldased, et viia Venetsueelat välja majanduslikust traumast.

Need majanduslikud haavad löödi kahe meeletu kulutuste perioodiga.

Hiiglaslikud rajatud avalikud ehitused ja kergekäeliselt asutatud uued tööstuslikud ettevõtted;

esimesed president Andres Pirez'i ajal 1970-ndate keskel ja teised viimase presidendi Luis Herrera Campins'i ajal.

Kaks pillamise perioodi baseerusid rikkalikele õlisissetulekuile ja suureulatuslikele välislaenudele, mida ei majandatud asjatundlikult. Siis kadus kogu majandusel põhi alt. Õlihinnad langesid, nõudmine õli järele vähenes ja sellega koos ka riigi sissetulek. Laenud muutsid Venetsueela välisriikide pantvangiks.

Pankur Carlos Hector Raminez ütles olukorda iseloomustades, et nad kannatavad kõige ekslikuma majandamise tõttu, mida üldse osatakse ettekujutada.

Ta ei süüdista kedagi, öeldes, et kõik on süüdi; mindi vaimustusse oma suurte projektidega, õlihind aina tõusis, Venetsueela sai õlimaana kergesti laenu, sest igaüks mõtles, et õli oli kullaks, mis hoiab riigi alatises rikkuses

ja maksaks kõik need laenud, mis vahepeal võiksidki tekkida. Nüüd tunnevad kõik teisiti. Kui nad olnuks kokkuhoidlikumad, siis nad poleks nii halvas olukorras nagu nüüd.

Pildi sellest, kui vilets Venetsueela majandus praegu on, annab riigi välisvõlg, mida on kokku 34 miljardit dollarit. Peaaegu pool sellest tuleb tasuda tänavu ja järgmisel aastal. Aga täpne summa on nii kontroversiaalne asi, vähemalt osa sellest, et praeguse valitsuse arvepidamine ei saa isegi selgust. Mis iial kogusumma on, pole võimalusi selle tõsise olukorra kergendamiseks, milleks Herrere Campins'i valitsus otsib meeleheitlikult katseid.

Äsjastel nädalatel valitsus on vähendanud riigi eelarvet 1984. aastaks 10,2 prots. võrra ja on otsimas võimalusi, et teha veelgi suuremaid kärpimisi.

On katsutud ümberkorraldada suurem osa sellest 34-miljardi dollari suurusest välisvõlast,

vähemalt 13,7-miljardi osas , mis tuleb tasuda tänavu.

Samuti on riik seadnud ésmakordselt 18-aasta jooksul sisse valuuta kontrolli. Ka on riik vähendanud oma võõrabi (odava õli näol), mis Venetsueela an andnud Kesk-Ameerika riikidele. Ka on pandud seisma 8-miljardiline toorõli töötlemise projekt Orinocos õliliiva vööndis Venetsueela idaosas.

Seda kõike tehakse valimiste aastal, kui valitsused tavaliselt hoiduvad drastilistest sammudest. Aga Herrara Campins'i nõuandjad ütlevad talle, et ta ei või mitte enam oodata.

Irooniliselt Herrera Campins rääkis sellesarnast juttu kui ta asus ametisse 1979.

Siis oli lahkuv Perez'i valitsus

Iisrael hakkab kokku hoidma

JERUUSALEMM — Iisraeli valitsus nõustus kaitsekulutuste eelarve kärpimisega järgmiseks kaheks aastaks, minnes vastu tõsisemale kokkuhoiu programmile. Kärpimise suurus on 375 miljonit dollarit, kuigi riigikassa püüdis saavutada 450 miljonilist kokkuhoidu, vähendamaks avalikke kulutusi ühe miljardi dollari võrra ja mitte maksustama inimesi majanduse stabiliseerimiseks.

Moskva liikluspolitsei ülem asendati

MOSKVA — Kreml on asendanud riikliku liikluspolitsei ülema. Tema järglane kuulutas välja uue kampaania altkäemaksu võtvate miilitsate ja purjus autojuhtide vastu.

On selgunud, et kindral-leitnant Valeri V. Lukjanov ei juhi enam riiklikku autoinspektsiooni. Ta on 60-aastane ja on sel kohal olnud viimased 15 aastat, kuid tema lahkumisest pole midagi räägitud. Tema lahkumine sellelt ametikohalt sai teatavaks 20 .augustil, kui kommunistliku partei ajaleht „Pravda" avaldas uue liiklusjulgeoleku programmi ning ütles, et selle esitas kindral-major Viktor A. Piskarev, liikluspolitsei ülem.

Kindral Piskarev ilmus vormiriietuses televiisoriekraanile

ja teatas liiklusmääruste rikkujate ja altkäemaksu võtvate miilitsate vastase aktsiooni alustamisest.

Igal minutil ilmus tema nimi ja tiitel ekraanile.

Teine muudatus tehti samal ajal. Sergei P. Trapeznikov, N. Liidu farmide süsteemi juhataja on läinud pensionile kui Keskkomitee Teaduse ja Hariduse Instituudi juhataja, teatas „Pravda".

S. Trapeznikov on 71-aastane ja tõusis partei karjääriredelil koos Leonid I. Brezhneviga ja sai keskkomitee ametikoha, kui Brezhnev sai parteijuhi kohale.

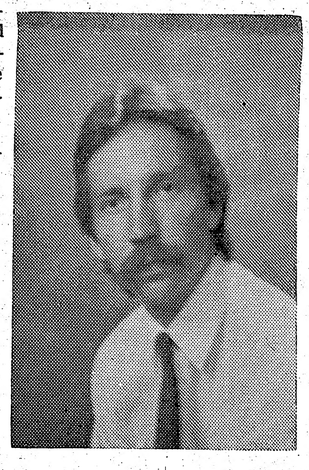

PRIIT ARUVALD

Priit Aruvald – EKN büroojuhatajaks

Eestlaste Kesknõukogu Kanadas juhatuse koosolek toimus kesknädalal, 17. augustil.

Arutleti uue hooaja tegevusalalisi probleeme. Esto-84 Rahvuskongressi korraldava toimkonna esimees Ermi Soomet saatis vastava kodukorra . Ülemaailmsele Eesti Kesknõukogule kinnitamiseks. .....

Okupeeritud kodumaal tähtsal ametikohal olnud Aarne Vahtra, kes valis Pariisis ametisõidul olles vabaduse, esineb kõnega Eesti Majas neljapäeval, 8. sept.

EKN tuluõhtu toimub reedel, 28. okt. Noorsootöö komisjon sisustab kokkutuleku vastava kavaga. Palutakse teha loosimiseks annetusi, et võiduvõimalused osutuks sagedasemaks. EKN aasta peakoosolek toimub laupäeval, 29. okt. Eesti Majas.

Peasekretäri Enn Saluranna puhkepalgale siirdumisel otsustati valida büroojuhatajaks Priit Aruvald. Ta pärineb eestlaskonnas tuntud rahvuslikust perekonnast. Priit Aruvald on sündinud Torontos, 9. mail. 1956. Lõpetanud Eesti Täienduskeskkooli ja Toronto Ülikooli B. A. kraadiga. Valdab puhtalt eesti ja inglise keelt sõnas ja kirjas. Ta on osalenud skautluses, rahvatantsus ja meeskooris.

EKN juhatusel on tõsine põhjus tunda headmeelt ja rahuldust, et peasekretäri vastutusrikkale ametikohale asub rahvuslikult meelestatud noorema põlve haritlane.

LR toimetaja tagandati

Kodumaalt tuleb teade, et ametist on tagandatud perioodilise sarja „Loomingu Raamatukogu" tegevtoimetaja J. Ojamaa. Tagandamise põhjuseks on asjaolu, et „Loomingu Raamatukogu" seerias ilmus suvel valimik Peet Vallaku lühijutte, mis olid kogutud vabariigi aegsest ajakirjandusest ja polnud varem trükis ilmunud. Ühe lühijutu nimeks oli „Tribunal". Parteiorganid leidsid pärast jutu ilmumist, et selles on „negatiivselt mittelugupidavalt kujutatud kommuniste".

„Loomingu Raamatukogu" alustas ilmumist a. 1956 ja sellest on ilmunud umbes 1300 numbrit. Sari sisaldas moodsat välismaist kirjandust, tänapäeva nõukogude kirjandust, eesti kirjanduse vähemtuntud klassikuid ja uudisteoseid (peamiselt lühivormis). Kuna „Loomingu Raamatukogu" tsenseerimine toimus kergema käega tavalisest ilukirjandusest, siis oli sari niiöelda hingamiseauguks kodumaistele huvidega lugejaile. Sarja toimetas pikka aega O. Samma, pärast tema surma J. Ojamaa.

Ei ole teada, kes saab uueks toimetajaks ja kuipalju kitsenenud tsensorimäärused mõjutavad selle tuleviku sisu.

Võib mainida, et hiljuti korjati tagantjärele ära Hando Runneli luuletuskogu. Partei veskid jahvatavad vahel aeglasemalt kui tavaliselt, aga need ei seisa . . .

EPL

Hiinas hukati 30 kurjategijat

PEKING — Hiina on alustanud suuremat kampaaniat kuritegevuse vastu ja avalasuks oli 30 mõrvari ja vägistaja hukkamine. 29 meest ja üks naine mõisteti surma Pekingi ülemkohtu poolt, viidi linna hukkamispaigale ja lasti kohe maha. Ei ole teada, kas hukkamine oli avalik. Kuritegevuse vastase kampaania alustamisel toodi bussidega ja veoautodega Pekingi tööliste staadionile kuni 100.000 inimest, kellele linnapea pidas korda nõudva kõne. Kurjategijad asetati rahva ette, ametivõimud lugesid nende nimed, kuriteod ja otsustatud karistused — surmanuhtlused. Surmamõistetute süüasjadeks olid 19 mõrva, 10 vägistamist ja üks vargus, kus mees varastas 103 veoautot ja jalgratast ning oli põgenenud tööliste ümberkoolitamise laagrist.

KALEVI VÕRKPALLI IV ETNILINE TURNIIR ja Põhja-Ameerika Balti kergejõustiku võistlused 10. ja 11. septembril Jõekäärul

LAUPÄEVA ÕHTUL ÕHTUSÖÖK, TARKUSE ORKESTER, BAAR

KÕIK TERETULNUD!

Sissepääs koos õhtusöögiga $5.—

VABADE EESTLASTE HÄÄLEKANDJA

VABA EESTLANE

VÄLJAANDJA: O/Ü Vaba Eestlane, 1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

TOIMETAJA: Hannes Oja

TOIMETUSE KOLLEEGIUM: Karl Arro, Heino Jõe, Olev Träss

TELEFONID: toimetus 444-4823, talitus (tellimised, kuulutused, ekspeditsioon) 444-4832

TELLIMISHINNAD Kanadas: aasta $48.—, poolaastas $26.— ja veerandaastas $14.—

TELLIMISHINNAD väljaspool Kanadat: aastas $58.—, poolaastas $31.— ja veerandaastas $16.—

Aadressi muudatus 50 c. — Üksiknumbri hind 60 c.

KUULUTUSTE HINNAD üks toll ühel veerul: kuulutuste küljel $4.75, tekstis $5.—, esiküljel $5.50

FREE ESTONIAN

Published by Free Estonian Publisher Ltd.
1955 Leslie St. Don Mills, Ont. M3B 2M3

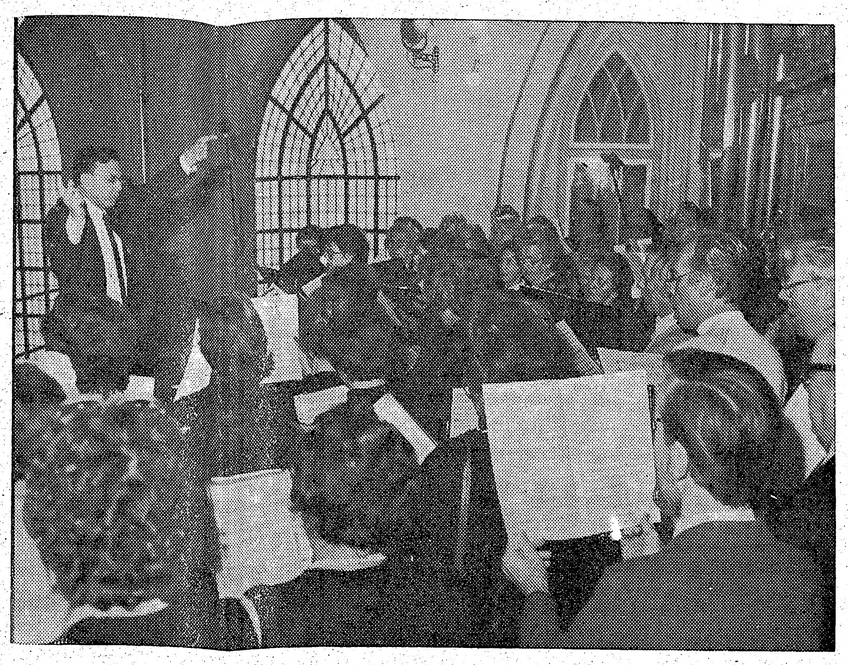

Moment Stokholmi kirikukontserdilt. Harri Kiisk juhatamas koori. Foto: R. Tippo

Kommentaar

Karud karjas

Skautide maailmajamboreel Albertas oli karude jaoks valmis pandud neli puuri, et neisse vangistada laagrit ründavaid loomi. Kananaski Park, kus peeti jamboreed on tuntud karude asula-ala. Seekord karud said aru, et üritus ei ole nendele mõeldud ja puurid jäid tühjaks.

Algonquin Pargis kanuuretklejad eesti noored peavad endastmõistetavaks, et nähakse karu kuskil tatsamas või uudishimutsemas. Kord oli karu isegi nii teadlik maiasmokk, et viis Rooneeme leiva Lembitu poiste matkavarustuse paunast. Tänavu on karusid pargis vähe näha mitmel põhjusel. Marutaudi ohu tõttu peavad pargivahid neil silma peal ja iga kahtlane loom hävitatakse. Matkajaid pargis hoiatatakse —. karusid mitte toita ja mitte jätta toitu loomadele ahvatluseks. Ka looduse poolest oli karudel halb toiduaasta, sest kuiva tõttu oli marju vähe ja needki peened. Marjad moodustavad nimelt olulise osa karu dieedist, kuigi loom ise on suur ja marjad väikesed.

Karud kerkisid ootamatult esile Kotkajärvel, kus tänavu oli suhteliselt vaikne. Juba Lembitu noolepoisid nägid pojaga emakaru Kotkajärve rannas. Hiljem nähti üksikult suurt karu ja poega paaril korral. Nägijate kirjeldused olid erinevad, nii et tekkis koguni arvamus kahe pojaga emakarust — üks poegadest möödunud-aastane, teine tänavune väike mõmm. Kuidas iganes, kõik nähtud karud olid rahulikud ja julged — ei seganud kedagi, ei tunginud kuhugi, kus neil asja polnud ega põgenenud ka kohkunult inimesi kohates. Laagri lõppedes jäeti puhtaks põletatud metallpurgid suurde tünni, prügimeeste jaoks ja karud käisid vähemasti kord päevas seda ümber lükkamas. Toidu lõhna seal polnud, aga purkide veeremise kolin oli imponeeriv. Selle toimingu juures sattus neile peale Huntsville linnavalitsuse turismi-osakonna ametnik, kes kolina järgi arvas inimesi leidvat. Huntsville linna turismiosakonna kaustades ei olnud nimelt seni mingisugust märkust salapärase „Kämp Katkatsharvi" kohta, kuigi sama salapärane kämp aastaid maksab kinnisvaramaksu kõrvaltoas asuvale majandusosakonnale. Mees kahtles, kui alul seletati et ei olegi kämpi, on hoopis karu-farm.

Mis Kotkajärve karudega tegelikult juhtus? Näib, et emakaru võõrutas oma poega, kes ema arvates oli küllalt vana iseseisvaks elamiseks. Võõrutamine toimub lihtsalt — ema jätab poja maha ja põgeneb minema. Kuna see toimus meie silma all, siis oli paljudel võimalus näha üksi jäänud mõmmi ema otsimas. Kotkajärvele ta vaevalt tulevikus püsivalt asuma jääb, kuna ümbruses on hoopis paremaid karumetsi.

Maha jäetud väikest mõmmi nägid vähemasti kümmekond inimest. Igaüks vähemasti ühe korra. Hea arvestusega on nii siis tegemist vähemasti kümmekonna karuga. See põhjustas koguni ühel koosolekul küsimuse: „Mida teha karude-probleemiga tuleval aastal maailmalaagris?" Probleemi lahendus tehti juba 1964 ühe poistelauluga: „Siin metsas iga noolepoiss saab elevanti näha, sest sääsest hüva juttuga võib elevandi teha."

Üks väike eksinud karupoeg ei ole probleem ega saa ka probleemiks. Tuleb ainult paluda, et loodusesõbrad Kotkajärvel ja selle lähemas ümbruses ei loobiks suvilast lahkudes maja ümbrusesse laiali oma ülejäänud toitu — metsloomade jaoks.

HJ

Äri olgu esikohal

Ameerika Ühendriigid keelustasid N. Liidule gaasijuhtmestiku ehitamiseks vajalike materjalide ja varustuse saatmise 1978. aastal, kui president Jimmy Carter pani maksma sellekohased sanktsioonid protestiks, et N. Liit vangistas kaks oma dissidenti, Anatoli Shsharanski ja Aleksandr Ginsbergi. Sanktsioonide täitmise valvamine jäi välisministeeriumi ülesandeks.

Täiendava gaasi ja õlipuhastusvahendite eksporteerimise keelu pani maksma president Ronald Reagan 1981. aasta detsembris Poolas sõjaseaduse kehtima panemise puhul. Osa sanktsioone on tühistatud, kuid torupanemise traktorite müügikeeld on siiani püsinud.

Möödunud nädalal andis president Ronald Reagan korralduse gaasijuhtmestiku ehitamiseks vajaliku varustuse, peamiselt just torupanemise traktorite eksportkeelu tühistamiseks. Gaasijuhtmestiku varustuse eksportkeelu tühistamine on üks mitmest sammust, millega ameeriklased on vähendanud majanduslikku pinget N. Liidu vahel. Nende hulgas oli viljamüükide vabaks laskmine pikaajalise müügilepinguga.

Tehtud otsusega laheneb ka äge võitlus valitsuses välisministri George Shultzi ja kaubandusministri Malcolm Baldridge'i kasuks. Sellevastu kaitseminister Caspar Weinberger oli juhtiv vasturseisja sanktsioonide lõpetamisele.

Otsus tehti möödunud reedel, kui president oli Kalifornias oma rantshis puhkusel. Vabaks lastud varustuse hulgas on rasked torupanekumasinad, mis tõstavad kohale suure diameetriga torusid gaasi ja õli edasijuhtimise süsteemis.

Valitsus oli selle sammu astumiseks ammugi agressiivselt võidelnud, kuna see on eelkäiguks suuremate muudatustele valitsuse poliitikas. Ameeriklased, eriti äriringkonnad leiavad, et sanktsioonide panek kaubavahetusele N. Liiduga on olnud suureks kahjuks Ameerika äriringkondadele. Kaubandusministeerium nimetas äsjast otsust ainult „tehniliseks ekspordi" kontrolli täpsustamiseks. Otsus jõustus kohe. See lõpetab nõudmise, et tööstus peab mõjutama kaubandusministeeriumi eksportlubade saamiseks N. Liitu. Nüüd saadetakse produkt ilma kaubandusministeeriumilt luba küsimata teele.

Kaubandusministeerium nõustus juba jaanuaris müüma 200 torupanijat koguväärtusega 90 miljonit dollarit, kuid N. Liit keeldus ostust, kuni kõik sanktsioonid on samaaegselt lõpetatud ja olemasolevad masinad on uuesti üle kontrollitud. N. Liit ei usaldavat ameerika kompaniisid ega pea neid usaldusväärseiks varustajaiks, mistõttu olid muretsenud soovitud varustuse ja masinaid juba mujalt.

Nüüd on kaubandusministeerium öelnud, et torupanemismasinail pole sõjalist tähendust; sellejuures gaasi ekspluateerimise ja produktsiooni varustus on siiski veel jäänud mingil määral välisministeeriumi kontrolli alla, kuna see kuuluvat kõrgema tehnoloogia hulka.

Kui 4. augustil valitsuses internatsionaalse majanduspoliitika arutlemisel nõustuti kontrolli kaotamisega, saatis kaitseminister Caspar Weinberger terava kirja presidendile, soovitades mitte teha muudatust senises poliitikas. Liikusid kuuldused, et president tegi selle sammu välisminister George Shultzi positsiooni tugevdamiseks, kuna viimastel nädalatel on räägitud, et Shultz lahkus välisministri kohalt presidendi välispoliitilise nõuandja Clark'i liigse mõju tõttu presidendile.

Presidendi sammuga opositsioonis olijad väidavad, et esimene samm võivat tuua järgmisi. Nii on juba üks kompanii nõudnud luba 40 miljoni dollari väärtuses venelastele teatud õlitorustikus vaja minevate pumpade müügiks. Ja kui traktorite müük jääb tõesti peatuma venelaste tingimuse tõttu, et USA lõpetagu kõik sanktsioonid enne, kui N. Liit oma müüke teostaks, siis võib tulla suuri seisukohamuudatusi.

Välisminister Shultz ja kaubandusminister Baldridge on väitnud, et torustiku müügi kontrolli alt vabastamine pole kuidagi seotud sõjaliselt kasutamiskõlblike vahenditega. Ainult need võivad toota sõjaliseks tegevuseks vajalikku õli ja gaasi.

Ameeriklased vabandavad, et sel ajal, kui USA keelas oma varustuse müügi, on teised riigid seda ometi teinud ja ainus, kes kogu probleemi käsitlemisel kahju sai on ameerika kompanii ja ameerika töölised.

Balti sõlfeaastad

Majandusküsimusi 1968-1980

Järgnevad tõlkekatkendid pärinevad Romuald Misiunase ja Rein Taagepera äsjailmunud raamatust „The Baltic States: Years of Dependence 1940—1980". Raamatut saab tellida kirjastajailt: University of California Press, 2223 Fulton Street, Berkeley, CA 94720 (U.S. $27.50 ja postikulud); Euroopas C. Hurst & Co, 38 King Street, Covent Garden, London WC2E 8JT (13.50 inglise naela ja post 0.84). Alljärgnevalt on juttu Eesti funktsioonist N. Liidu majandusliku laboratooriumina 1970. a. paiku ja hilisemast tööjõuvaegusest.

A. 1966 kirjutas prantsuse kommunistlik ajakiri „Democracie Nouvelle", et Eesti kõrgelt arenenud ainelise, ühiskondliku ja humanistliku kultuuri tõttu olevat sellele vabariigile antud N. Liidus ametlikult sotsio-ökonoomilise laboratooriumi ülesanne. Ajakirja arvates kujutas seega Eesti väiksemamõõdulist mudelit N. Liidu tulevikumajandusest. Taoline laboratooriumi-roll, millist jagas ka Läti, hajus arvatavasti 1970-ndail aastail, aga eelneval aastakümnendil võis sel olla küllaltki suur tähtsus N. Liidu plaanimismeetodite suunamisel. Küsimuses polnud nivõrd see, et Eesti omas N. Liidu suurimat piimatanki või ehtas maailma võimsama kraana — kuigi selliseistki saavutusist teatati N. Eesti ajakirjanduses — ega isegi see, et aastaks 1970 saadi esimesena N. Liidus selgeks, et väikese kaubamahu puhul autotransport on odavam raudteest. Eesti peamine tähtsus seisnes raalistet majandusjuhtimise väljatöötamises.

Eesti teadlasile anti ametlikult „juhtiv osa" ülevabariiklike automatiseeritud juhtimissüsteemide arendamisel. Nende välja töötada jäid stand.-menetlused struktuuri, andmete salvestuse ja edastamise jaoks. Kui Küberneetika Instituut a. 1961 Tallinnas asutati, oli see ainsaks ainuüksi küberneetikale pühendet instituudiks terves N. Liidus. Aastaks 1969 oli koostatud tervet Eesti majandust hõlmav ökonomeetriline mudel.

Alustati autotranspordi sõiduplaani koostamist raali abil ja kaks aastat hiljem algas ehitustöö automatiseeritud plaanimine ja juhtimine vabariigi ulatuses. Kõik see toimus esimesena N. Liidus.

Üleliidulised ministreeriumid pöördusid üha sagedamini Eesti ja teiste Balti vabariige poole, et seal esimesena läbi proovida hiljem üleliiduliseks kujunevaid süsteeme. Põllunduse juhtimise raalistamine kujunes huvikeskuseks mitmel pool Baltimail. Uusimaid raale oli vähe saada, ent seda korvati leidlikkusega.

☆

Automatiseerimisest hoolimata kujunes tööjõuvaegus tõsiseks probleemiks N. Liidule 1970-ndail aastail. Balti vabariiges pidurdas see ilmselt plaane tööstuse ülepaisutamiseks. Lätis ja Eestis oli töökätest puudus juba varem, ent a. 1969 hakkasid sellest kõnelema ka juba leedu majandusteadlased, kes soovitasid tööstuse kasvu aeglustada, kuna Leedu oli saavutamas N. Liidu keskmist toodangutaset. A. 1970—72 ei kasvanud tööstustööliste arv Lätis üldsegi, ja Eestis langes aastane kasv esmakordselt alla 1 protsendi. Tööjõuvaegust möönati ka kõrgemalt poolt Moskvas ning rõhk asetati tööviljakuse tõstule. Balti vabariiklikud asutused olid vägagi teadlikud kohalikust olukorrast ja püüdsid üldiselt saavutada plaanis ettenähtud toodangu kasvu ainuüksi kõrgema tööviljakuse varal. Tööjõu sääst on aga oma iseloomult põhiliselt territoriaalne küsimus, ja seda oli raske lahendada Moskvasse koondatud harukondliku juhtimise raames. Nii protestis Läti plaanikomisjoni abiesimees Elerts Abolinsa 5-aasta plaani vastu nagu seda kavatsesid rakendada üleliiduliste ministeeriumide poolt juhitud tööstused: selmet tööjõudu vabastada muudeks otstarveteks, lootsid need tööstused ebarealistlikult veel 13.000 töölist juurde saada.

Tööviljakus Baltimail oli üle N. Liidu keskmise, ent Lääne omast allpool. Kondiitritoodete tehas „Kalev" Tallinnas eksportis osa toodangust

ja ostis sel teel saadud välisvaluutaga umbes a. 1969 Itaaliast konveieri, mille äärde oli ette nähtud töötama 11 itaallast — Eestis aga oli sinna vaja 18 töölist.

A. 1967—71 leidis rida 24-tunni analüüse Läti masina- ja instrumenditehaseis, et veerand kuni kolmandik põhitootmisvahendeist seisis, peamiselt tööliste puudumise tõttu. Kõrvaltööd hõivasid kasvava osa tööjõust — 42 prots. a. 1971.

Sama tööjõuvaegus, mis nõudis viljakuse tõstu, muutis selle saavutamise raskemaks, sest ka need töölised, keda vallandati pideva hilinemise, puudumise või tööpaigal joomise pärast, võisid mujal hõlpsasti uut tööd leida. Tööjõu voolavus aasta jooksul oli 15 kuni 20 prots. tüüpilisina paistvais tehaseis ja talundeis, koormates majandust ajakao ja lakkamatute väljaõpetamiskuludega. Omapoolse koorma lisas ka jäik bürokraatia. Nagu kirjutas vaneminsener Heino Tominga: „Ehitusorganisatsioonides on paraku tühja, mõttetut paberimäärimist nii palju, et sellesse on raske tõsiselt suhtuda. Võime dokumentide arvel küll lõõpida ja nalja heita, kuid ikkagi peame nad tähtajal esitama, sellest pääsu ei ole" (Sirp ja Vasar, 15, sept. 1972). Ta nentis ka, et tööjõuvaegus paneb juhtkonda „ehitajaid teinekord kohtlema võibolla suurema hoole ja armastusega kui nad seda vääriksid." Tartus tõi võistlus ehitusettevõtete vahel kaasa palgatõusu, ent a. 1972 tõkestati taoline turumehhanismi kasutamine tööjõu reguleerimiseks; seati sisse ranged palgaülemmäärad ja vaegset tööjõudu jagati administratiivses korras.

Töökäte puudus ulatus miilitsaist lüpsjaini. Põllutöö hooaegsuses hakati nägema tööjõu raiskamist. Ainuüksi Lätis oli 70.000 põllutöölist talvel pooljõude. Talundite tööstuslikud abimajandid aitasid vähe, sest ka nende tippkoormus kippus langema põllutöö hooajale.

Nii Eestis kui Lätis arutati põllutööliste suunamist talveks linna, ent mitte-turguarvestav palgastruktuur, kus ametnikud otsustasid kui palju mingi töö väärt on, ei paistnud pakkuvat põllumeestele küllalt materiaalset huvi.

Peamiseks viisiks mööda hiilida palga ülemmääradest oli töötada „kohakaasluse alusel" mitmel töökohal samaaegselt. Lätis möönati juba a. 1973 ametlikult, et 40.000 inimesel oli mitu täisjõudlusega töökohta.

Kuna omaalgatuslik tööliste sissevool Venemaalt lakkas suurenemast 1960-ndate lõpus, asusid ettevõtted aktiivsele värbamisele kuulutuste kaudu Baltimaade venekeelseis ajalehis ja ka otseselt Venemaa linnades. Kaasuvad korteripakkumised mõjusid eriti ärritavalt maa pärisrahvale, kel endal oli puudus elamispinnast. Eestis loodi a. 1968 eriline tööjõureservide komitee, mille keskne töövahendusbüroo kuulutas nii eesti — kui ka venekeelses ajakirjanduses, otsides ehitus — ja mustatöölisi, masinakirjutajaid ja elektrikuid, müüjaid, meditsiiniõdesid ja traktoriste.

Moskva poolt määratud majandussihid ei sobinud ilmselt kokku mõnede kohalike haldurite avaldustega, et töökäte värbamine väljastpoolt vabariiki „pole kooskõlas meie partei poliitikaga." Kuigi väideti, et sisseränd oli kahanenud 1970. a. paiku ja jätnud Eestis 22.000 töökohta tühjaks, sai samaaegset rahvastiku kasvu seletada ainult vastupidi, nimelt tõusva sisserännuga. 1970-ndail aastail langes aga sisseränd tõesti.

Tööliste hulk, mida nõudis impeeriumi majandusplaan, oli balti rahvuslike huvide seisukohast olnud kaugelt liiga kõrge juba 1945. a. saadik,

ent nüüd ületas plaanikohane nõudlus ka Venemaalt saadaolevad tööjõuvarud. Tööstuse ülepaisutamise plaane kärbiti 1970-ndate lõpupoole, nii et saavutati soodsam suhe ikka edasi kahaneva tööjõu saadavusega.

Vaino „õpetussõnad"

Eestimaa Kommunistliku Partei XI pleenumil pidas K. Vaino pika ja ülevaatliku ning samal ajal „õpetliku" kõne kõigile oma alamaile. Muuseas ütles ta, et „teatavasti on meil endiselt terav tarbekaupade küsimus. Me arutasime seda keskkomitee möödunud pleenumil. Tuleb märkida, et teatud muutusi paremale on juba olemas, aga ikkagi ei saa meid rahuldada paljude toodetavate kaupade hulk ja seda enam kvaliteet. Aeglaselt laieneb väljalastavate toodete sortiment, endiselt ei rahuldata ostjate nõudmist mitmete kaupade järele".

Rääkides poliitilisest kasvatustöost, ütles Vaino, et tuleb põhjalikumalt paljastada vaenuliku propaganda kavalusi, kritiseerida tõhusamalt USA praeguse administratsiooni agressiivset nõukogudevaenulikku kurssi ning paljastada resoluutselt valet ja laimu N. Liidu ja tema poliitika kohta. Eesti telegraafiagentuuril tuleb otsustavalt parandada oma vastupropagandamaterjalide sisu ja esitusvormi. Ka Eesti Televisioon ja Eesti Raadio ei kasuta ära täiel määral oma võimalusi vastupropagandasaadete põhjalikumaks ettevalmistamiseks.

Täiesti lubamatu on kui juhtivad töötajad kasutavad ametiseisundit omakasupüüdlikel eesmärkidel. Tehase „Pioneer" endine direktor M. Kukli õpetas ausust ja õiglust oma alluvaile, aga kuidas nüüd selgitada inimestele, miks direktor, endine kommunist, osutus pisivargaks, kes näppas koti sibulaid.

Taanlased rajavad viikingilinna Inglismaale

Briti ja Kanada ajalehed teatavad, et taani arheoloogid teostavad kaevamistöid Inglismaal Yorkis (Jorvik), milline linn Eboracumi nime all oli juba Rooma aegu Britannia valitsemiskeskus. Taani-Norra viikingid kasutasid seda a. 886-954 röövkantsina. Neist oli väljapaistvam Taani kuninglikust soost Norra kuningas Erik Bloodaxe (Blodix), kes seal langes tapluses a. 950. Briti-Taani turismikeskused on nüüd rakendanud 5-miljoni dollarilise projekti, et Jorviku viikingiaegseid ehitusi välja kaevata ja rajada sinna moodsat turismikeskust. Seal on leitud viikingilaeva riismeid, ka Baltikumist pärinevat merevaiku, savinõude kilde jne. Inglise kuningas William the Conqueror hävitas tolle mereröövlite pesa. Muiste „laevatapjate" ja „mereriisujate" nimede all tuntud eesti ja kura viikingid, kes asusid tollal isegi Ölandil, vastavalt „Heimskringla" ja Saxo Grammaticuse kroonikate teateile, ründasid tol perioodil pidevalt Taanit. Pole aga teateid, et nad oleksid Briti rannaalasid rüüstanud. Jorviku viikingilinna taastajad loodavad tulevikus igal aastal 350.000-turisti külastamist.

VALVEARST NÄDALALÕPUL

27. ja 28. augustil
dr. T. Maimets, tel. 469-1322

3., 4. ja 5. sept.
dr. H. Tari, tel. 922-3824

Eesti Jahtklubi sügis-väljasõit

Eesti Jahtklubi Kanadas sügis-väljasõit peetakse pühapäeval, 11. septembril. Paatide kogunemine on kell 12 päeval Ontario Place ees, millele järgneb sõit ümber Toronto saarestiku. Kell 3 p.l. kogunetakse Hanlan Point laguunis, kus toimub piknik. Viimasesse on võimalik sõita ka tavalise parvega, mis lahkub iga poole tunni pärast Harbour Castle hotelli eest.

Paadi omanikel palutakse kontakti võtta Heino Kasakuga, tel. kodus 223-5899, tööl 421-0202.

Kuldpulma tähistanud Aado ja Aade Alfred poegadega ja nende perekondadega.

Aado ja Aade Alfredi kuldpulm

Pühapäeval, 14. aug. oli pidupäev Collingwoodi eestlaskonnale ja perek. A. Alfredi laialdasele tutvuskonnale. Nimelt, ühes vabaõhujumalateenistusega, mis toimus Alfredi Collingwoodi suvila õuel, pühitseti ka, ligemale kahekuise hilinemisega, abielupaar Aado ning Aade Alfredi 50. a. pulmapäeva.

Mõlemad kuldpulmalised — Aado Hausberg-Aaslepp ning abikaasa Aade (neiuna Viitra), pärinevad Hiiumaalt, Emmaste vallast, lasterikastest perekondadest. Aado, kes oli 1½-aastane, kui ta isa suri, omandas mehhaaniku elukutse Ussisoo tööstuskooli kaudu ja alustas tegevust nimetatud kutsealal Hiiumaal, Harju külas. Peatselt ulatus ta töö mandrile, sisustades nii Haapsalu rannahotelli kui ka haiglat vooditega. Kahel korral auhinnastati A. Alfredi Haapsalu näitusil voodite ning jalgrataste alal. Aado ning Aade abiellusid Emmaste valla luteri kirikus 24. juunil, 1933. a. Laulatustalituse pidas õp. Embeck. Koos paljude kaashiidlastega, põgenesid Alfredid Rootsi 1944. a. sügisel, asudes elama ja tööle Stokholmi lähedusse. Kanadasse saabusid nad 1950. a., luues endale kodu Torontos, kus kasvasid üles ja said oma hariduse ka nende neli poega — Enn, Eino, Arvo ning Hans, kes on nüüd tuntud eesti ühiskonnas advokaadina, arstina ning arhitektidena. Juba kodumaal ühinesid Alfredid baptisti kogudusega ja ka võõrsil on nad oma poegadega aktiivsed olnud eesti ja kanada vabakogudusis.

Collingwoodis toimunud pidupäeval, kus võis arvestada 150-osavõtja ümber, tervitasid kuldpulmalisi Hiiu seltsi ja ajakirja esindajad härrad Liik ning Wahtras ja lähem tuttav E. Marten. Baptisti koguduse õnnitluse andis edasi pastor K. Raid. Kirjalikult tervitas tunnustavate sõnadega aupeakonsul I. Heinsoo. Jutluse pidas pastor E. Meiusi Denverist ja soololauluga teenis alt A. Kaups. Kõik sõnavõtjad rõhutasid Alfredi perekonna tugevat perekondlikku sidet, kristlikku meelsust, töökust ja sõbralikku abivalmidust. Palvetati Aade Alfredi eest, kes pikemaajalise haiguse tõttu ei saanud pidulikust sündmusest osa võtta. Kaunis suvilas oli kaetud rikkalik pidulaud. Jumal õnnistagu kuldpulmapaari ja nende nelja tublit poega perekondadega. Olgu lisatud, et dr. Arvo Alfred töötab praegu Alfredi sugupuud, Hiiumaad ja Harju vaimulikku ärkamist käsitleva teose kallal.

Milleks on ESTO-84-l vaja loteriid?

Vastus sellele küsimusele on lihtne! ESTO-84 vajab raha, et ettevalmistustööd saaksid areneda normaalselt ja ilma rahamuredeta!

Viimasel ajal on eesti ühiskonna poole pöördutud mitmesuguste abipalvetega majandusliku toetuse saamiseks, et aidata läbi viia üht kui teist meie ühiskonnale tähtsat ettevõtet. ESTO-84 juhatus leidis, et oleks ebaõige järjekordselt koputada meie ühiskonna südametunnistusele abipalvega majandusliku tegevusaluse saamiseks. Otsustati sealjuures ka midagi vastu pakkuda ja nii sündiski ESTO-84 loterii, küllaltki tõhusate võiduvõimalustega. Loterii loosimine toimub 24. veebruaril 1984. Raha on aga vaja nüüd ja seepärast peaks loterii olema läbi müüdud. Kahjuks pole see nii.

Keegi nimetas loterii käikulaskmisel, et kui Toronto ja selle lähemas ümbruskonnas elunevad eestlased ostavad igaüks kaks loteriipiletit, siis oleks loterii läbi müüdud, ilma et oleks vaja kaugemale minna. Tegelikult on need piletid müüdavad üle maailma ja nii saab iga eestlane toetada ESTO eeltöid, ostes loteriipileti juba täna.

Kuidas saab seda teha? Toronto eestlastele on see lihtne. Tarvitseb minna ainult Toronto Eesti Majja, seal on piletid müügil Toronto Eesti Abistamiskomitee äris, kus on müügil muidki ESTO-84 mälestusesemeid. Kui keegi aga tunneb mõnd ESTO-84 Peakomitee juhatuse liiget, ka need saavad teid aidata. Kui kellelgi on soovi loteriipiletite levitamisele kaasa aidata, või siis kaugemal asujail on soov kirjateel pilet lunastada, siis on aadress järgmine: ESTO loterii, c/o Julius Ohsolin, 4 Deering Crescent, Willowdale, Ontario, M2M 2A3 Canada.

Veel on loteriipiletite levitajaks ESTO-84 USA Komitee, c/o Veljo Areng, 4232 Norbeck Road, Rockville, MD 20853 USA. Isiklikku abi piletite levitamiseks on lubanud Virve Lillipuu Los Angeleses, Rein Linask Connecticutis ja V. Remmelg Vancouveris.

ESTO-84 õnnestumine oleneb suuresti eeltööde tõhususest. Kahjuks tööst üksi on vähe, ka majanduslik alus on vajalik ja seda annab loterii õnnestumine. Seepärast lunastage juba täna omale loteriipilet; kui teie seda ei tee, pole ju ka võiduvõimalust. Samal ajal toetate aga ka ESTO ettevalmistamist. Pileti hinnaks on ainult $2.00, peavõiduks aga $2000.00, millele lisandub hulgaliselt vähemaid võite, kõik samuti rahalised.

Aidake kaasa
„VABA EESTLASE"
levikule, sellega aitate kaasa eesti keele säilitamisele!

Reagan ja Koivisto kohtuvad

Soome president Mauno Koivisto saabub 24. septembril Ameerika Ühendriikidesse külaskäigule, kus tal on ettenähtud 26. septembril kohtumine Valges Majas president Ronald Reaganiga. Reisi ajal president Mauno Koivisto kasutab kõnevõimalust ÜRO peaassambleel New Yorgis. Ta teeb külaskäigu ka Los Angelesesse, kus avatakse uus Soome konsulaat. See on president Mauno Koivisto esimene ametlik külaskäik USA-sse, kuid pole ette näha, et ta samal ajal tuleks ka Kanadasse.

Eesti pedagoogide suvekursus Rootsis

STOKHOLM (EPL) — Eesti Komitee õpetajate ja noortejuhtide kursus toimus Kunglas Björköl 2.—9. augustini, sel korral rekordilise osavõtjate arvuga (32 osavõtjat). Kungla looduslikult kaunis ja rahulik ümbrus moodustas sobiva rahustava ja inspireeriva raami kursusele, mille puhul oli võimlik ka eravestlusis vahetada kogemusi ja sõlmida suhteid osavõtjate vahel. Kursuse juhatajaks oli Richard Norvell, kohal oli (ühtlasi loengupidajana) Eesti Komitee esimees Johan Ungerson. Kursust külastasid Invandrarverketi juhatusliige Vladimir Popov ja Eesti Komitee auesimees Heinrich Mark.

Kursuse esimestel päevadel pidas etnograafilise sisuga eriloenguid prof. Gustav Ränk. Keeleteadlane Helmi Eller käsitles kuue loengutunni jooksul lõpmatuna tunduvat probleemi — eesti keele kasutamisel esinevaid vigu ja ebakohasusi — mille puhul ka kuulajaskond aktiivselt näiteid tuues osa võttis, tekkis koguni väikesi vaidlusigi.

Eesti noorteinstruktor Jaak Akker tutvustas kuulajaid ülevaatlikult eesti noorte organisatsioonidega ja tegevusvõimalustega Rootsis.

Järgmistes loengutes puudutas ta „ebapsühholoogilisi" elemente õpetamisprotsessi ajal ja „kiusas" kursuslasi kavalasti koostatud ja täiendusi nõudva ankeediga.

Reformidest eesti keele õigekeelsuse alal rääkis Paul Laan.

Eriloengutel andis Aho Rebas ülevaate Rootsi riigikaitse struktuurist, Aita Päts esitas suure tehnilise oskusega võetud diapilte oma maailmareisilt, mille puhul ta külastas nii eestlaste keskusi laias maailmas kui mitmeid primitiivsel tasemel elavaid loodusrahvaid.

Arvo Mägi andis ülevaate eesti kultuuriloo põhijoontest ja -probleemidest

ning vaatles huumori esinemist eesti kirjanduses alates isa Jannseni aegadest ja rahvaluulest kuni tänapäevani.

Kursuse keskel toimus ühine väljasõit Kapellskärist Ahvenamaale. Kursuse hilisematel päevadel oli muuseas kavas Ivar Paljaku ettekanne eesti lipu värvidest. Herman Rajamaa tutvustas oma eesti keele õpikut. Mare Aadli refereeris eesti keele õpetamise tegelikest probleemidest. Edith Nyman-Kotka rääkis illustratsioonide abist keeleõpetamisel, Heli Siikanen lastelaulude õpetamisest, Johan Ungerson eesti taimestikust.

Laupäeval peeti osavõtjate ühine koosviibimine, mille puhuks improviseeritud kvartett (osalt kahekordne) teostas harjutusi juba kursuse algpäevadest alates.

Üldse oli muusikaharrastamine vilgas ja ühislaul hoidis kursuslased ärkvel varaste tundideni.

Tänu hoolsatele perenaistele ja saunale tundsid kursuslased end füüsiliseltki väga hästi. Julgemad katsetasid isegi ujumisega, kuigi vee temperatuur polnud eriti meelitav.

Kahtlemata said noortejuhid ja õpetajad kursuselt uusi teadmisi, silmaringi avardumist mitmes suunas, puhkamist

ja vastastikusel muljetevahetamisel põhjenevat julgust ja tröösti omale võetud ülesannete alati mitte kergel täitmisel.

AI.

N. Liidu tuumaenergia jõujaama ehitamine aeglane

MOSKVA — N. Liidu valitsuse kontrolli all ilmuv ajaleht „Sovetskaja Rossija" ütles, et mitmel kuul pole Balakovi elektrijõujaama ehitustöödel saadud tööga edasi minna, kuna pole saadud vajalikke materjale.

Jõujaama aeglast ehitamist on väga teravalt kritiseeritud ja öeldud, et sellega on N. Liidu tuumaenergia kasutamise programm plaanist kaugele maha jäänud.

Jõujaama ehitustööd olid maha jäänud plaanist juba siis, kui töö peatüs materjalide puudumise tõttu, mistõttu uue N. Liidu aatomienergia reaktori,

nimega Atommash ehitustööd olid tugeva rünnaku all N. Liidu juhtkonnas juba möödunud kuul.

Ametlikud aruanded näitasid, et jõujaama ehitamise probleemid on tõsiselt aeglustanud tuumaenergia programmi. Kreml on lootnud, et suudab 1990. aastaks varustada riigi elektrivajadusest 25% ulatuses tuumaenergiast saadud elektriga ja küsimus olenes Atommash'i jõujaama ehitamisest, mis pidi valmima esialgsete plaanide kohaselt juba tänavu.

Tormikahjud 1,5 miljardit dollarit

GALVESTON — Torm Alicija, tegi USA ajaloos suurimat hävitustööd. Seda hinnatakse 1,5 miljardile dollarile Texases ja sundis elanikke nende kodudest lahkuma. Kohe asusid 80 km pikkusel rannajoonel rüüstajad tegevusse, kellest politsei vangistas saja ümber. Alicija liikus 215 km tuulekiirusega ja raske sajuga, mis nõudis üle kümne inimelu.

GM
REIN KOPPEL
CHEVROLET • OLDSMOBILE
ROBERTSON MOTORS LTD.
1555 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONT. M4J 1N7
TELEFON 466-1135

RATAS OPTICAL
219 DANFORTH AVENUE
TORONTO, ONTARIO M4K 1N2
465-6251
Täidame täpselt igat liiki prilli-retsepte, näit. „cataract" tüüpi. Suur valik lasteraamé, spordi kaitseprille ja parimas kvaliteedis päikeseprille.
Raamid peamiselt Euroopast, alates $12.— kuni $200.—
Hinnaalandus kaasmaalastele 10%
Täidame ka kodumaiseid retsepte ja soovikorral saadame ära.

KATUSETÖÖD
TARMO SEPA — tel. (416) 425-5075
SEPA HOME IMPROVEMENTS
Metro Lic. B-5374

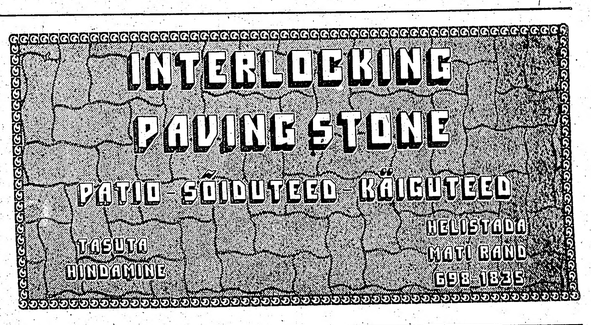

VABA EESTLANE
kaks korda nädalas

	Maksab Kanadas:	Väljaspool Kanadat:
Aastas	$48.—	$58.—
Poolaastas	$26.—	$31.—
Veerandaastas	$14.—	$16.—

KIRIPOSTIGA + SAATEKULU

	Kanadas:		Väljaspool Kanadat:
aastas	$52.—	+ $39.—	$44.—
poolaastas	$28.—	+ $19.50	$22.—
veerandaastas	$15.—	+ $ 9.25	$11.—

VÄLJASPOOL KANADAT ja USA-d:

LENNUPOSTIGA aastas $52.—, poolaastas $28.— ja veerandaastas $15.— + SAATEKULU — aastas $66.—, poolaastas $33.— ja veerandaastas $16.50

Aadressi muudatus 50 centi. Üksiknumbri hind 60 centi

Kanada aadressidele palume märkida „POSTAL CODE" ja USA aadressidele „ZIP CODE"

Pangatshekk või rahakaart kirjutada

Free Estonian Publishers nimele.

Tellimine saata:
VABA EESTLANE
1955 Leslie St., Don Mills, Ont. M3B 2M3

Palun mulle saata VABA EESTLANE aastaks / poolaastaks / veerandaastaks — tavalise / kiripostiga alates .....
..... 19..... Tellimise katteks lisan $..... siinjuures rahas / tshekiga / rahakaardiga. (Raha saata ainult tähtkirjas).

Nimi .....
Aadress .....
.....
.....
.....

ARMAST JUHATUSE LIIGET JA MAJANDUSE JUHTI

leitnant OSVALD-AUGUST RAIDLO't

sündinud 31. märtsil 1909 Eestis
surnud 18. augustil 1983 Kanadas

mälestab kurbuses

SIHTASUTUS JA AJALEHT VÕITLEJA

UNUSTAMATA ARMAST KAASTEENIJAT
RATSARÜGEMENDIST

leitnant OSVALD RAIDLO't

mälestavad sügavas leinas

ERNST HALLAS abikaasaga
UNO KOOK abikaasaga
BORIS LEEMAN abikaasaga
ARVO LEHARI
RENE LINDEMAN abikaasaga
AKSEL LOORPERE abikaasaga
AKSEL MUUL abikaasaga
KARL PÄRNOJA abikaasaga
EDUARD REINMAA abikaasaga
VÄINO REINSALU abikaasaga
ELMAR SILM
LINDA SUTT
dr. EVALD SÕERD abikaasaga
NIKOLAI VALGE sen. abikaasaga
VEERA VILUMETS
EMIL VUKS abikaasaga
RAID VÄIKEMÄE abikaasaga

VALTER RAUDSEPP'a

mälestavad sõbrad

ÕSKAR HUNT abikaasaga
VIKTOR KANGRO abikaasaga
perekond KAVA
LEON KIRSTEIN
MARA KRUBERG
FELIX LAANSOO abikaasaga
INDREK LAUGA abikaasaga
LIISA MALVET
JACK McLEOD abikaasaga
WOLDEMAR MEISTERMAN abikaasaga
SIIRI MUNA
LINDA MÖLDER
perekond NAPP
ALFRED NII abikaasaga
EMILIE OJAP
CARL PAAS abikaasaga
ASTA PAKASAAR
EVALD PAST abikaasaga
HELGA PAST
TULLIO PIIGERT perekonnaga
EUGEN REIAL
PATRICK SHEEL abikaasaga
LEA SILVERTON
PAUL TUSAR abikaasaga
ERICH VANAJAN abikaasaga
HERMAN VÄÄRTNÕU abikaasaga

ARMAST

LINDA METSALU

mälestavad kurbuses

Puhka rahus! HERNI, LAINA, LEE ja ALLAN

Leinateateid

Borås'is suri 12. aprillil August Susi, sündinud 15. mail 1900 Kiidjärvel.

Göteborgis suri 17. aprillil Otto Mullas, sündinud 8. augustil 1903 Laiusel.

Rootsis suri 5. aprillil Selma Koitsaar, sündinud 18. detsembril 1901.

Hinsdale'is USA-s suri 14. aprillil Heinrich August Maru, sündinud 21. mail 1897 Abjas.

Lakewoodis, USA-s, suri 21. mail Hilda Elise Härm, neiuna Metsamärt, sündinud 20. mail 1897 Viljandimaal.

Tartus suri 20. aprillil dr. Maria Valdes, sündinud 1888 Eestis.

Tallinnas suri 24. aprillil Serofine Ader, sündinud 1912 Hiiumaal.

Eestis suri 5. mail Helmut Palm, sündinud 1914.

ARMAST PEREKONNASÕPRA

LINDA METSALU

mälestavad kurbuses

ARTEMI ja ALICE KIPPER
CHARLES ja MAI KIPPER
JAAN ja AIVI RUUT
LUDVIG ja SIINE NIGU

Puhka rahus!

Armast tädiütart

LINDA PIHEL'it

mälestavad leinas

BERTA
AGNES
REGINA abikaasaga

Armast

LINDA PIHEL'it

mälestavad kurbuses

HEILI, ENDEL, KAI ja EDDIE

Kallist

LINDA PIHEL'it

mälestavad kurbuses

VAIKE PURGA
perekond HEINO LUKAS
perekond RICKY LUKAS
ALICE SAAGE

Lahkunud armast

LINDA METSALU

mälestab kurbuses

HELMUT VANASELJA

Armast

LINDA METSALU

mälestavad kurbuses

LARISSA ja VILLEM LEPPIK

Armast

LINDA METSALU

mälestab leinas

O. PULL perekonnaga

KIRIKUD

TORONTO EESTI EVANGEELNE KOGUDUS

Immanueli kirik,
21 Swanwick Ave.
Jutlustaja Allan Laur,
72 Appleby Cres.
Markham, Ont. L3R 4L2
Tel. 477-6248

Piiblipäevade raamides peetakse loenguid neljap., 25. aug. — laup., 27. aug. kell 10—12 p. ja 1—3 p.l.

Piiblipäevade kõnelejad: Valdeko Kangro, Evald Kiil, Allan Laur, Endel Meiusi, Kaljo Raid, Helmut Rüdmik, Edmund Saraoja, Endel Siitam, Edgar Toompuu ja Märt Vähi. Jumalteenistustel esinevad koor, solistid ja lauluansamblid.

JUMALATEENISTUSED: neljapäeval, 25. aug. kell 7.30 õ. kõneleb pastor Valdeko Kangro. Reedel 26. aug. kell 7.30 õ. laudkonnavestlus. Laup., 27. aug. kell 7.30 õ. kõnelevad pastorid Endel Meiusi ja Endel Siitam. Pühap., 28. aug. kell 3 p.l. kõnelevad pastorid Helmut Rüdmik ja Märt Vähi. Kell 6 õ. ingliskeelne JUMALATEENISTUS, kõneleb pastor Märt Vähi. Laulu ja muusikaga teenivad „Laurid" ja koor Ülo Lindströmi juhatusel. (Buss Eesti Kodust pool tundi enne jumalateenistusi.)

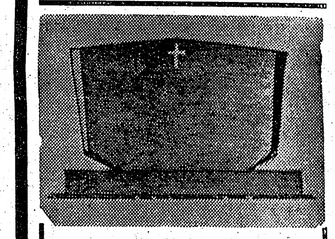

HAUAKIVID
Eesti ettevõte
YONGE MEMORIALS LTD.
2044 Yonge St. Toronto,
Ont. M4S 1Z9
(Davisville & Eglintoni vahel)
Tel. 487-2147

ÜLESKUTSE

Kas teie organisatsioon, äri või ettevõte vajab juurdekasvu, kas on Toronto eestlaskond teie tegevusega tuttav?

Akadeemiline Kodu, EKN ja Toronto Eesti Selts organiseerivad reedel, 16. septembril Tartu College'is TUTVUSTAMISÕHTU.

Tulge kokku eesti arstid, hambaarstid, maalrid, advokaadid, raamatupidajad, kindlustusfirmad, kangakudujad, elektrikud, klaveriõpetajad, pagarid, rahvatantsijad, korporatsioonid, koorid, võimlejad, malemängijad, filatelistid, fotograafid, ajalehed ja teised.

Üheskoos katsume kaasa tõmmata eemale jäänud vähemaktiivseid ja mitteteadlikke eestlasi.

Et üritus oleks edukas, vajame rohket osavõttu.

Informatsiooniks helistage: päeval: Kadi Kaljuste 694-3241, ext. 269, õhtul 757-6185, Maiki Andre Lupp 889-6440, Piret Komi 447-7610 ja Anne Liis Tüll 755-1075.

Eesti Sihtkapital Kanadas

Annetused, testamendi-pärandused ja mälestusfondid on tulumaksuvabad. Suunake oma annetused noortele ja teistele eesti organisatsioonidele

Eesti Sihtkapital Kanadas

kaudu tulumaksuvaba kviitungi saamiseks. — Eesti Maja, 958 Broadview Ave. Toronto, Ont. M4K 2R6

Head sõpra ja naabrimeest

KUSTAV NAPP'i

mälestab leinas

perekond LAENDE

Igavikku lahkus

LEO PÄRG

surnud Texases 8. augustil 1983

Mälestab vaikses leinas

perekond AST

Eestlaste poolt eelistatud ja traditsioonilisels kujunenud

MATUSEMAJA

Matusemaja on üle 115. aasta teeninud Metropolitan Torontot sama perekonna poolt väljakujunenud traditsioonidega. Moderniseeritud avarad ruumid, kvalifitseeritud personal ja küllaldaselt parkimiseruumi.

Väärikas teenimine

ROSAR-MORRISON FUNERAL HOMES LTD.

T. L. MORRISON — Funeral Director

467 Sherbourne St., Toronto, Ont. M4X 1K5
Telefon 924-1408

362 Danforth Ave.
Toronto, Ont.
M4K 1N8

GARDENIA
FLOWERS & GIFTS

Tel. 466-1951 või 466-1502

Värsked ja esmaklassilised lilled igaks sündmuseks.
Kunstkäsitöid kinkideks: ehted, merevaik, nahatööd, puunikerdused, keraamika.
Räägitakse eesti, läti ja inglise keelt.

4812 YONGE STREET
(Sheppardi lähedal)
221-1159

R. S. KANE
Funeral Directors

WILLOWDALE ONTARIO

Andropov plaanitseb uuendusi

Stagneerunud majanduselule tulevat ande uued vormid

MOSKVA — N. Liidu president Juri Andropov on kutsunud üles venelasi ulatuslikemaks muudatusteks stagneerunud majanduselus, öeldes et „tõelised kommunistid" peavad olema valmis loobuma vanadest ideedest uute vastu.

Andropov tegi need kommentaarid, atakeerides oma eelkäija Leonid Brezhnevi majanduspoliitikat kommunistliku partei veteranide koosolekul peetud kõnes ja lisas, et tuleb teha uuendusi majanduselu intensiivsemaks arenguks.

Andropovi väljenduses kajastus ülisalajane diskussiooni all olev dokument,

mis tehtud majandusliku uurimiskomitee poolt, kuid on salapäraselt lekkinud paari nädala eest Lääne meediasse.

See kirjeldas N. Liidu majanduselu stagnatsiooni viimasel neljal majandusdekaadil.

Praegune viisaastaku plaan kestab kuni 1985. aastani. Andropovi märkus näitab, et tal on kavas suurem majandusliku elu ümberorganiseerimine läbi viia viisaastakust järel oleval kahel ja poolel aastal.

Ajatabeli määramine näitab, et N. Liidu juht on nüüd kindel oma juhipositsioonil ja toetuses, mida ta võib saada selles suunas minekul.

Alcan Building Products
Authorized Dealer

VIHMAVEERENNID JA TORUD
ALUMIINIUM AKNAD JA UKSED
RÄÄSTAALUSED JA PÄIKESE VARJUD

20 AASTA GARANTII

LÄTI ETTEVÕTE

Century Aluminum Installers
2226 Dundas St. W. Toronto, Ont. M6R 1X3
Telefon 534-2864

Võtke ühendust firma omanikuga. — Ei mingit vahemeest.

Omanik ARTURS MIME

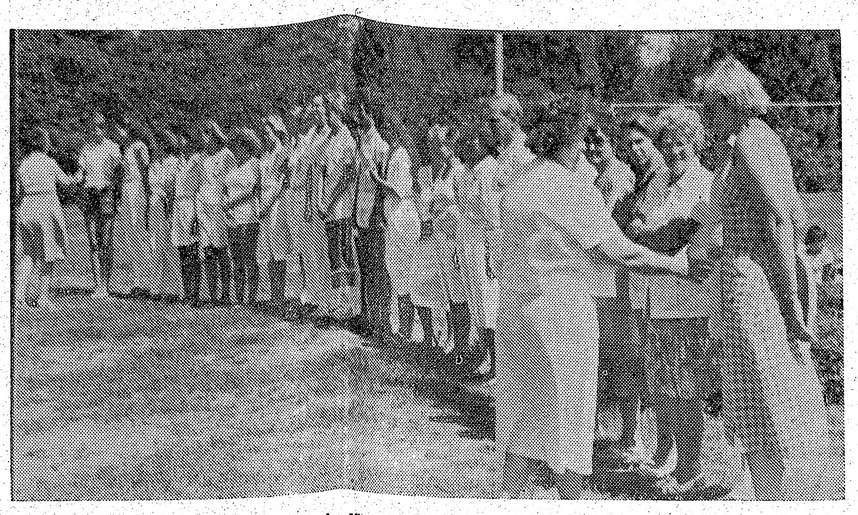

Jõekääru Lastesuvekodu tänavuse hooaja lõpetamisel. T. E. Naisseltsi esinaine Heljo Novek ja seltsi sekretär Evi Jaaguste jagavad suvekodu personalile ja abistajaile tunnustuseks 30. aasta juubeli mälestusmärke. Pildilt puuduvad Martin Tamm ja Johannes Säägi. Foto: J. Säägi

„Eks meid kõiki kanna Jõekääru vaim"

Viimased päevad Jõekääru Lastesuvekodus

Jõekääru Lastesuvekodus langetati lipud pärast järjekordset edukat hooaega. Päikesepaistelisi ning rõõmuküllaseid puhkepäevi veetnud noorus siirdus tagasi kodudesse. Suvekodus oli juubelisuvel rohkesti eesti noori, neist mitmed ühendriikidest ja mujalt kaugematest kohtadest.

Neljapäeva õhtul toimus suvekodu „ball", kus noored veetsid tujukülllaselt oma viimaseid suvekodu tunde. Seekordseks „balliks" oli Jõekääru saal noorte poolt dekoreeritud ennemuistseks rüütlilossiks, kus toimus suveprintsessi ja printsi valimine. Kandidaatideks oli esitatud viis paari suvekodu noori. Valimise žüriisse kuulusid: Toronto Eesti Naisseltsi esinaine Heljo Novek, Ruth Küng, Marcus Silmberg, Edda Lepik, Maia Linask, Ilmar Kütt ja Kati Kütti. Valimisel kandidaadid näitasid end mitmesuguses tegevuses ja viimaks vastasid küsimustele.

Tüdrukuile esitati küsimused: 1) Kui saaksid muuta ühe asja Jõekäärul, mis see oleks?

2) Kuidas sinu arvates eesti poisid võiksid olla rohkem meeldivamad eesti tüdrukutele?

3) Mis oleks hea teema järgmise aasta lõpuballiks ja miks? 4) Mida pead kõige tähtsamaks iseärasuseks kui sa kohtad üht poissi ja miks? 5) Mis sinu arvates on printsessi kohustused Jõekäärul? . . . .

Poistele esitatud küsimused: 1) Mida sa näeksid meelsamini hommikuse võimlemise asemel? 2) Kuidas saaks lapsi rohkem eesti keelt rääkima panna? 3) Kuidas tekitaksid pidulikul söömaajal atmosfääri? 4) Miks Eesti lipu värvid on sinine-must-valge? 5) Mis sinu arvates on printsi kohustused Jõekäärul? Vastused olid asjakohased ja tihti ka humoorikad. Peale küsimuste esitamist läks žüriil otsust tegema, kuna noored siirdusid tantsima.

Žüriil otsuse kohaselt valiti suvekodu printsessiks Silvi Matsoo ja printsiks Eerik Valter.

Ball kestis hilis-õhtu tundideni ja oli lõbusaks vahelduseks nii noortele kui ka kasvatajatele.

☆

Reedene päev oli puhastamise, koristamise, asjade pakkimise, mälestusesemete vahetamise ja autogrammide andmise päevaks. Õhtul toimus pidulik õhtusöök koos kasvandike ja suvekodu abistajate ning personali osavõtul. Oli sõnavõtte, medalite ja diplomite kätteandmine neile, kes selle olid ära teeninud. Õhtusöögil Naisseltsi esinaine Heljo Novek tänas kõiki, kes olid neid aidanud, lootes, et ka edaspidi neilt abi saab. Köögipersonalile ulatas ta igaühele kingituseks ja tänuks karbi maiustusi.

Suvekodu juhataja Jaan Veenpere kriipsutas alla Heljo Noveki teeneid ja andis üle mälestuseseme. Peale õhtusööki algas Jõekääru viimane tantsuõhtu, kus valiti 1983. Jõekääru eideks Ellen Valter ja taadiks Mikk Jõgi.

☆

Laupäeva varahommikul algas taredes „sagimine", oli naeru ja nuttu ning sõprade vahelisi kallistusi. Juba varakult hakkas Jõekäärule saabuma lastele järele tulijaid, kes ka suvekodu ametlikust lõputseremooniast osa võtsid. USA-st oli kohale sõitnud endine Jõekääru kasvandik ja kasvataja Peeter Pirn oma isaga, keda lapsed heameelega tervitasid.

Keskpäeval langetati Peamaja ees Jõekääru lipp Jõekääru laululehelide saatel

ja lapsed marssisid tarede kaupa rivis tarede ette lipuväljakule, kus rivistusid nägudega rahva poole.

Siin toimus esimestele kohtadele tulnuile, sportlastele, ujujaile, laskureile auhindade ja diplomite välja jagamine, samuti anti üle personalile ja abistajatele 30. aasta juubelimärk.

☆

Jõekääru Suvekodu kõige eeskujulikumaks kasvandikuks oli olnud Ruth Küng, kõige püüdlikumaks eesti keele rääkijaks Andrus Nurm. Parimatest parim „Kalevipoja" tundja oli Pia Metsala ja sai eriauhinnaks Endel Rubergi maali, parimaks tundjaks oli suurtest tüdrukutest Ruth Küng, keskmistest Maie Linask ja väikestest Tiiu Sillavere, väikestest poistest Paul Sambla. „Kalevipoja" tundjatele oli auhinnad annetanud Eesti Abistamiskomitee ja Harri Kiviloo.

Auhindu jagati ka tennise ja lauatennise mängijatele. Tennis: suured tüdrukud: Silvi Matsoo, suured poisid: Peeter Puhvel, keskmised tüdrukud: Maie Linask, keskmised poisid: Marcus Puhvel. Endel Ruberg tänas Jõekääru nimel laskemoona annetajaid major Ernst Tiivelit Montrealist ja Montreali Võitlejate Ühingut, Vaino Varvet, Eesti Üliõpilaste Seltsi Toronto osakonda ja Hamiltoni E. Võitlejate Ühingut.

☆

Laskjatest said auhindu: (medaleid) Marcus Silmberg, Indrek Lusik, Margus Kask, Moonika Roose, Tiia Pihl ja Sarina Westerblom.

Nädala sees korraldas eesti keele õpetaja Kertsi Linask noorte seas kõnevõistluse kestvusega 2—3 minutit vabalt valitud teemal. Parimateks osutusid I klass — Kristiina Nõu, Kalev Kaup ja David Hogg; II klass — Thomas Olvet, Linda Varve ja Pia Metsala; III klassis Tõnu Veenpere, Kadri Linask ja Tarmo Roosild.

☆

Peale auhindade väljajagamist pöördus T. E. Naisseltsi juhatuse nimel laste ja rahva poole lühikese kõnega seltsi kassapidaja Evi Jaaguste: „Võime jälle rahulolu ja tänutundega tagasi vaadata suvisele Jõekääru Lastesuvekodu tegevusele. Rahuloluga selle tõttu, et meil olid kasvatajateks ja abikasvatajateks jälle selline tubli hulk isikuid, kes andsid oma parima suvekodu heaoluks. Me kõik teame, et materiaalne tasu on tagasihoidlik, kuid teame ka, et rõõm näha oma kasvandikke viljakas tegevuses, mille kõrgpunktiks kahtlematult kujunes valguspidu, on parim tasu tehtud töö eest.

Eks meid kõiki kanna Jõekääru eesti vaim, mis meid on nüüd juba 30 aastat kokku toonud.

Tänutundega pöördume Looja poole, kes meid nende aastate jooksul on suurematest õnnetustest hoidnud, ning kes meid on toonud maale, kus tohime vabalt oma keeles ja meeles lapsi kasvatada. T. E. N. S. juhatuse nimel tänan vanemaid usalduse ja kasvandikke tubli kaasalöömise eest. Ka kõiki neid isikuid ning organisatsioone, eesti ajalehti ja teisi, kes nii majanduslikult kui ka füüsiliselt on aidanud ja loodetavasti ka edaspidi meid aitavad ja lõpuks meie vaprat köögipersonali".

Lõpusõna ja rahvusliku palve pidas Endel Ruberg, mille järele lipud langetati Eesti hümni saatel.

Paljudele armsaks saanud Jõekäärust alustati koduteed päikeses ja tuules pruuniks paitatud nägudega ning rikkaliku „tarkuse — pagasiga".

J. S-gi

Tänavune Jõekääru Lastesuvekodu printsess ja prints, Silvi Matsoo ja Erik Valter. Foto: J. Säägi

Saksamaa varesed „narkootika" ohvrid

TRAUNSTEIN — Narkootikauimas olevad varesed terroriseerisid uut eeslinnaosa, purustades aknaklaase oma nokkadega, ütlesid linnaametnikud. Varesed olid nokkinud värskelt kititud aknaid ja sellejärel alustanud ulatuslikumat akende purustamist. Spetsialistid arvavad, et aknakitt pidi sisaldama sellist keemilist ainet, mis tegi varesed üliaktiivseks ja agressiivseks.

JAAN ALMER

KATUSETÖÖD

Tel. 293-2128
773-2014

Teeme uusi ja parandame vanu nii linnas kui ka suvilates.

Paljud eestlased — majaomanikud, ei tea

et teen igasuguseid raud- ja puuaedu

kruntide ümber.

B. RISTMÄGI, tel. 759-6424

Aspiriin väldib südameatakke

BOSTON — Päevased annused atsetüülsalitsüülhapet (ASA, aspiriin) võivat vältida poolel tõsise südamehaigusega meestel südameataki, ütleb USA meditsiiniline uurimus.

13 uurijat tosinas veteranide haiglas teatasid New England „Journal of Medicine'ile", et nad olid võimelised vähendama südameatakkide arvu ja surevust 51% võrra, andes elevaile meestele päevas 324 milligrammi ASA-d.

Katse tehti 1266 mehega, kes tundsid vähemalt kord päevas rinnas valu, olukord mida tuntakse ebastabiilse angiinina. Peagu pooled meestest said ASA, ravim mis aspiriinist ja teistest samasugustest meditsiinidest on tuletatud, 12-nädalalisel perioodil. Teine pool said mingi asendaja, valetableti. Kuna ASA hulk oli suhteliselt väike ja see oli antud lahusena, siis sel polnud mingeid kõrvalefekte, mis aspiriin võib mõnikord maole tekitada.

Väiksemaid REMONTTÖID

majade juures:

elekter, puutööd, torutööd (plumbing), kraanid, klosetid jm.

Helistage — J. MEIUSI 225-3283

Värskemad uudised loete „VABA EESTLASEST"

Inglismaa ei taha müüa Hongkongi

LONDON — Inglismaa on hakanud kergendama Hongkongi üle viie miljoni elaniku muresid. Siiani on ettenähtud, et Inglismaa loovutab Hongkongi Hiinale, kui nende- vaheline kokkulepe lõpeb 1997. aastal, kusjuures on juba arutletud kuidas üleminek peaks toimuma, kas jättes alles senise kapitalistliku ilme või sulatudes Hiina kommunistlikku ühiskonda.

Praegu on nõupidamised Pekingis, kuid seni pole avaldatud Inglismaa täpseid nõudmisi. Inglise välisminister andis siiski Londonis kinnituse, et Inglismaa peab kinni Hongkongist. Lubati alustada eelnõuga, mille Inglise parlament, Hiina ja Hongkongi elanikud võiksid heaks kiita.

Peking on omalt poolt kinnitanud, et nad tagavad sellele piirkonnale vabaduse senise elulaadi jätkamiseks, kui 99 aasta üürileping lõpeb.

Lääne ja ida äriringkondi on meelitanud sealne vabasadam, mis on olnud ka Pekingile eluliselt tähtis.

Hongkongis on Hiina saanud oma tooteid müüa valuuta eest.

Ametlik teadaanne kokkuleppest tehakse selle järel, kui Hongkongi kuberner Edward Youde, endine Inglismaa Pekingi suursaadik, on kohanud Inglise peaministrit Margaret Thatcheri.

Youde läheb kaasa ka Pekingi nõupidamistele. See on andnud põhjust arvamisteks, et Peking võib olla muutnud oma seniseid seisukohti.

Varem on Peking vaadanud asjale aspektist, et maa-ala tulevik kuulub vaid Inglismaale ja Hiinale ega mitte Hongkongile.

BON AIR APPLIANCE SERVICE

PARANDAME

külmutuskappe ja pliite — igat liiki
★ 31 aastat tööpraktikat ★
Tel. 533-9334

SPORT

Ermo Kulmar

Kaheksa Välis-Eesti masterite rekordit

„ESTONIA" Kanada Masterklubide neljas

Masterite klubidevaheline karikavõistlus peeti 23. juulil Toronto York ülikooli kunstradadega staadionil. Aladeks olid neli jooksu, kaks hüpet, üks tõuge ja üks heide. Ilm oli üsna soe, päikesepaisteline ja vähese tuulega.

Võistlusele oli registreeritud 67 master-atleeti, kaasaarvatud seitse naist, 14-st klubist. Osalejate ja klubide arv oli peaaegu samane võrreldes mullusega, ega polnud alades kui ka vanuseklassides piiratud. Klubi punktide üldsumma arvutatakse igalt alalt ainult kahe masteri kohta kellel kõrgemad punktid, vaatamata mis vanuseklassis. Tavaline kümnevõistluse tabeli on kohandatud nii, et vanemad klassid saavad teatud edemuse.

Parimate Masterklubide järjestus kujunes 1983. aastaks

1.	Masters Sprint Club	10498,2
2.	Sportclub S'64	10108,5
3.	Latvian T+F Club	9798,8
4.	Estonia Masters Club	9331,6
5.	York University T+F Club	3372,4

Mainitud klubide asukoht on Metro-Torontos.

Klubide järjestusest võiks täheldada, et eelmise aasta karikahoidja Läti Klubi, kes oli mitmed aastad esimene, oli seekord langenud kolmandaks, saades 2166 punkti vähem. Samuti oli üllatuseks peamiselt kanadalastest koosneva Sprint Klubi edu, tehes hüppe neljandalt kohalt esimesele, saavutades 2800 punkti rohkem mullusest; nende suurimaks punktidekütiks, umbes 2000 p., osutus soomlane Karl Kinanen!

Mis puutub sakslaste „S'64" ja „Estonia" klubide punktidesse, siis oli siin näha väikest edu, vastavalt 161 ja 34 punkti. Ilmselt on aga karikale — esikohale üritajate võistlus läinud tublisti tihedamaks. Kui möödunud aastal esimese ja neljanda koha vahe oli 4267 p., siis tänavu oli see vähenenud 1166 punktile. See tähendab, et ühe tühja s.t. punktideta koha täitmine ning ainult ühe uue või vana „tähe" kaasavõistlemine võinuks klubide järjekorda suuresti mõjutada.

„Estoonlasi" oli tänavu võistlusväljakul üksteist s.t. kolme võrra vähem mullusest. Treeninguvähesuse tõttu puudusid Kalju Pehtla, möödunud aastal tegi 1234 punkti ja Ülo Vastopä, 306 p. Tunda andis ka Ergas Lepsi puudumine 1500 m jooksus ja Jaan Lents hüpetes.

Estonia Masterite Klubi punktidesumma tagasilangemist aitasid vältida Uno Limit, Walter Lood ja Viktor Peters, kes mullu olid pealtvaatajad, ning teised meeskonnaliikmed, kes ennast ületasid rekordiliste tulemustega. Võibolla ESTO-84 aastal on E. M. Klubil rohkem õnne, et esineda suuremas koosseisus ja täielikus treenituses.

„Estonia" klubimeeste individuaalsed resultaadid:

100 m — 60+ klass — Theo Vellend 15,5 (500 punkti); 65+ — Viktor Peters 15,7 (580).

400 m — 55+ — Valden Sadul 67,4 (664); 60+ — Theo Vellend 81,4 (227).

1500 m — 55+ — Valden Sadul 5.25,0 (670); 60+ — Uno Limit 5.50,6 (637).

5000 m — 40+ — Ergas Leps 18.24,1 (417,7); 60 + — Uno Limit 20.32,9 (916,6)

Kõrgus — 70+ — Karl Trei 1.20 m (700).

Kaugus — 60+ — Antoni Truuvert 3.91 (455); 60+ — Theo Vellend 3.75 (375); 65+ — Viktor Peters 3.87 (478,5); 70+ — Karl Trei 3.80 (738).

Kuul (5.4 kg) — 55+ — Jaan Lents 11.93 (727); 55+ — Ants Aug 10.20 (554); (4 kg): 60+ — Antoni Truuvert 13.36 (870); 60+ — Walter Lood 12.02 (736); 60+ — Lembit Rand 10.56 (596); 60+ — Theo Vellend 9.86 (520); 70+ — Karl Trei 9.86 (732,5).

Ketas (1,6 kg) — 55+ — Jaan Lents 31.90 (574,6); 55+ — Ants Aug 27.30 (418,2); (1.0 kg): 60+ — Lembit Rand 33.30 (622.2); 60+ — Antoni Truuvert 31.84 (572,6); 60+ — Theo Vellend 21.96 (236,6); 70+ — Karl Trei 27.68 (507,2).

Tänavused punktide toojad: U.

(Järg lk. 7)

Lakewoodis peetud spordipäevadel oli võidukas Toronto „Kalevi" võrkpallimeeskond. Pildil võitjad karikaga, ees vasakult Lembit Jõgi, Indrek Kanne, Hillar Heine, Aaro Tõnis, seisavad Kalle Lüdig, Feliks Veski, Martin Toomes, Ken Valvur ja Paul Kako.

Foto: A. Truuvert

Eesti maletajad Kanada maleturniiril

Torontos peeti peaaegu neljasaja osavõtjaga 1983. aasta üle-kanadaline maleturniir Kanada malemeistri tiitlile. Turniir oli esmakordselt jagatud nelja klassi ja osavõtjaid oli nii lähedalt kui ka kaugelt.

Esiklassis (premier) mängisid mitmed Kanada, USA ja Euroopa malemeistrid ja meistrikandidaadid, kuid mitte ühtegi eestlast kuigi I. Liitoja (edutabelis 2130 punktiga) oleks võinud turniirist osa võtta.

A-klassis (Intermediate, 1600—2000) mängis edukalt meie tuntud noormaletaja Martin Veltmann (1864, Ottawast),

Ta juhtis neljandas ja viiendas voorus, olles ainsana kõiki vastaseid võitnud.

Kahjuks ei õnnestunud temal oma edu hoida ja esikohta saavutada. Tema tulemused olid sellelegi vaatamata väga head: ta võitis kuus mängu, sai ühe viigistada ja kaotas ainult 3 mängu, saavutades üheksa päeva kestval turniiril 6½ punkti.

Toronto Eesti Maleklubi võttis turniirist osa viie maletajaga kes mängisid B-klassis (amateur, 900—1600). Edukaim nendest oli O. Randoja, kes võitis 5, viigistas 2 ja kaotas 3 mängu, saavutades 6 punkti. Edukad olid ka L. Joselin ja V. Pikkand kes saavutasid 5 punkti. P. Smeelen võitis 3 punkti. J. Järve, kes alles hiljuti Läänerranniku Eesti Päevadel võitis karika loobus turniiri lõpetamisest peale kaheksandat vooru, olles saavutanud 3 punkti.

B-klassis võitis esikoha M. Miklausiac, kes saavutas 8 võitu ja kaks viiki, seega 9 punkti 10 võimalikust kui arvesse võtta

et 111-st osavõtjast ainult neli maletajat ületasid 7½ punkti piiri, siis on T.E.M. maletajate saavutus sellel suurüritusel silmapaistev.

Viimases klassis (unrated) ei olnud eestlasi maletamas.

Järgmised male-suurüritused leiavad aset ESTO-84 raamides. Et selleks ettevalmistuda kavatseb TEM oma tegevust käesoleval sügisel laiendada. Klubi soovib võimalikult palju asjaarmastajaid kaasa tõmmata, pakkudes nendele võimalusi end treenida. Välismaalastest eestlaste abikaasad on teretulnud klubi tegevusest osavõtma.

Aeg

MARIE UNDER INIMESENA

Underi kohta varem ilmunud. Raamatuke on välja antud seo-Raamatuke on koostatud Helmi Rajamaa poolt Teatajas avaldatud artiklite seeriast, avaldub uusi aspekte meie suurluuletaiast kui inimesest ja on täienduseks neile teostele, mis Marie ses Marie Underi 100. a. sünnipäeva tähistamisega.

SAADAVAL VABA EESTLASE TALITUSES

HInd $4.— pluss saatekulu 50 ¢

MÜÜGIL

Oskar Lutsu KEVADE I

Saadaval „VABA EESTLASE" talituses ja kooliõhtutel Eesti Majas raamatute müügilaual.

HIND $6.00 — postiteel $6.50

ILMAR KÜLVETI

NÄITEMÄNGURAAMAT

sisaldab 5 näidendit fotodega:

PARADIISI PÄRISPEREMEES — SULETUD AKEN
LAMP EI TOHI KUSTUDA — MENNING
SILD ÜLE MERE

Hind $15.— pluss saatekulu 70 ¢

Saadaval VABA EESTLASE talitusest

ILMUS TEINE TRÜKK INGLISKEELSEST KOKARAAMATUST

„Cooking Estonian Style"

Hilja Treumuth ja Viivi Piirisild

430 retsepti ★ Hind koos saatekuluga Can. $15.—

Tellimisi võtab vastu „Vaba Eestlase" talitus.

Raamatud saadetakse välja Los Angelesist.

MÜÜGIL

Lydia Aruvalla noodiraamat:

„NOODID T.E.S. TÄIENDUSKOOLIDE LAULUÕPIKULE, NOORTE LAULIK"

(Noodid $8.—, Noorte laulik $3.—)

Saadaval kooliõhtutel T. Eesti Majas, postiteel: L. MARLEY, 9 Parravano Ct., Willowdale, Ont. M2R 3S8 ja VABA EESTLASE talituses.

Friedrich Reinhold Kreutzwald

KILPLASTE

IMEVÄRKLIKUD, VÄGA KENTSAKAD, MAAILMAS KUULMATA JA TÄNINI VEEL ÜLESKIRJUTAMATA JUTUD JA TEOD

Kaikuni keelest maakeelde tõlgitud ja meie külade kombiikuku mõnes tükis ümber solgitud

22.

Puudust ei või sul rahast olla, sest sul on kasu: noortest ja vanadest kanadest ja kukkedest, noortest ja vanadest hanedest ja munadest, kitse piimast, villast, lammastest, kitse ja lamba talledest, sigadest, põrsastest, lehmadest, vasikatest, põldudest, heinamaast, majatüürist ja muust.

Sellepeale võtad sa omale noore mehe, kellega sa rõõmsalt tahad elada ja ise iga päev aus proua olla. Oh, kui ilus ja kena on siis su lugu, sul ei ole tarvis kellelegi head sõna anda! Juh-hei, juh-hei, juh-hei, juh-hei-hopsassa!"

Nende mõtetega tõstis naisuke jalga tantsu joonele, ja unustas kogemata munavaka, mis pea peal seisis, ja oli rõõmu pärast otsekui joobnud. Kui ta nüüd parajalt tantsides „juh-hei, hopsassa!" hõiskas, tõstis ta hüpates käe üles, aga oh häda! käsi puutus munakorvikese külge, nii et korv peast maha ja munad pihuks ja puruks kukkusid.

Sellega langes loodetud rikkus ausa prouaga tükkis munade puru ja sopa sisse, ja pisarpillike lõpetas „juh-hei ja hopsassa!" otsa.

Kolmekümne esimene peatükk.

Kuidas Kilplas üks pikk vorst tehti ja seda ei võidud keeta.

Ühel kilplasel oli tubli siga, selle tahtis ta sügise nuumale panna ja enne jõulu tappa. Siga oli ühe teise mehe viljaküüni pääsenud ja sõi loodud himu järgi, mida maakeeli nälg kutsutakse, võõrast küünist kauni osa kaeru ja otri.

See kilplane, kellele räägitud kahju oli juhtunud, võttis sea kõrvapidi kinni, viis ta ühe kõrgetarkliku aulise kogukonna kohtu ette, ja kaebas seal avalikult sea süüd.

Kogukonna kohus kutsus nõuisandad kokku ja need olid ühel meelel kohtuotsuseks andnud: siga peab mehele varguse ära tasuma ja elust surma minema. Peale seda kui kõrges häda-piinlikus kaelakohtus: häda! oli kisendatud, ja kepp sea üle katki murtud, sai siga sedamaid kohtumõistmise otsust mööda elust surma viidud ja langes kõik tema vara ja pärandus, liha, nahk, harjased ja karvad, kohtumõistjatele söögiks. Sellest ja sellepärast, et siga söömise-himu pärast elu oli kaotanud, pidi ta õigust mööda sedasamasugust nuhtlust leidma ja teistele söögiks saama.

Kilplased tahtsid kõike, mis nad seast said, kogukonna tuluks tarvitada, et midagi nurja ei läheks, ja tegid ka käkki ja vorsti. Nad võtsid sea sooled, peenikesed ja jämedad maoga tükkis, pesid need seest puhtaks ja täitsid siis kõigel pikkusel pekiga, verega, maksaga, kopsudega, ajuga, neerudega ja peenikesekslõigatud krõmpskontidega, kuhu kord-korralt tangu ja vorstirohtu vahele panid; ja tegid maugu nii pikaks, kui sooled ulatasid, aga magu seisis üleval otsas nagu pea.

Sea harjastest tehti üks kogukonna hari, mis ikka nõukojas pidi seisma ja miska kogukonna-peavanem ja nõuisandad nupulaanest väikseid elukaid võisid välja kihutada, kui need pea üleliiga sügelema panid, või kõrva tagant otsitud nõu meestele elusalt näppu puutus.

Kui nüüd päev kätte jõudis, kus kohtumõistmise otsus pidi täidetud ja siga ära söödud saama, seal taheti pikka vorsti esimeseks roaks võtta. Aga nad ei võinud kuskilt nii suurt pada ega potti leida, kus sees võimalik oleks olnud pikka vorsti tervelt keeta; sest nad arvasid, et pada või pott niisama pikk peab olema kui vorst isegi; nii ei osanud nad ses asjas midagi tarkust leida. Ega tahtnud ka ükski pottsepp nii pika poti tegemist tööks võtta.

Juhtus siis, et sel kahtlasel, nukral lool üks kilplane üle külavainu läks, kus hanedekari parajasti murul oli. Kui kilplane hanedest mööda tahtis minna, tõstsid haned kaelad püsti ja kisendasid: „kaakaak, kaakaak!" See kisa kuuldus kilplase kõrva kui: „kahekorra, kahekorra!" ja suure rõõmuga jooksis ta nõukotta teiste hulka tagasi, kus mehed pika vorsti keetmise pärast veel alles nõul koos olid, ja ütles:

„See on küll meile kõigile häbiks, et seda tarkust hanedelt pidime õppima, kuidas vorsti kahekordselt võib katlasse panna."

Kui kogukond seda oli kuulnud, hakati asja pikemalt läbi arvama ja seal võeti nõuks (sest nad olid osavad mehed): võib vorsti kahekordselt keeta, siis võib teda ka kolmekordselt keeta (sest lõnga korrutatakse kahe- ja kolmekordseks); seega on ka võimalik nelja-, viie- ja veel enam kordselt vorsti keeta. Nüüd panid nad pika vorsti nii mitmekordselt kokku, et võimalik oli see ühe suure poti sisse panna (kuhu vorst ise sisse ei võinud hüpata). Sedaviisi sai vorst keedetud ja igaühele üks tükk osaks antud, mis kolm korda ümber suu ulatas.

Igaüks pidi ühe vorstiotsa oma suhu võtma ja hammaste vahel pidama, aga teise pika otsaga sõideti tema pea ümber; ja kui vorst kolm korda suu ette tagasi jõudis, siis hammustas mees oma osa küljest ära. Sest ajast on üks vanasõna Kilplas: „Sulle tuleb vorst küpsetada, mis kolm korda ümber suu ulatab."

Kolmekümne teine peatükk.

Kuidas kilplased ühe veskikivi raiusid ja üks mees kiviga pakku põgenes.

Kilplased olid endale uue veski ehitanud ja selle tarvis ühe veskikivi kõrge mäe peal valmis raiunud, mille nemad raske vaeva ja tööga mäest alla viisid. Kui kivi alla oli saadud, tuli neile meelde, kuidas nõukoja palgid ise mäest alla olid veerenud ja seeläbi neile tööhõlpu teinud. Seal ütlesid mehed:

„Tahame kiiresti ilmaaegu tehtud raske töö endale kasuks püüda; kivi peab meile vaeva tasuma ja ise mäest alla jooksma. Viime ta mäele tagasi ja laseme sealt alla joosta, ta on niisama ümmargune kui palgidki!"

Veel suurema vaevaga, kui seda neile allalaskmine oli teinud, venitasid nad kivi mäele tagasi. Aga kui nad praegu kivi mäest alla tahtsid lükata, küsis üks tark: „Kuidas peame teada saama, kuhu kivi on läinud? Kes võib alt meile seda ütelda?"

„Noh," kostis kogukonna-peavanem, kes kivi allaveeretamise nõu esiteks oli kiitnud: „siin võib hõlpsasti abi leida; üks meist pistab oma pea kivi silmusesse ja jookseb kiviga seltsis mäest alla."

See nõu leiti väga mõnusaks ja valiti sedamaid üks terava peaga mees, kes oma pea silmusesse pidi panema ja kiviga ühes mäest alla jooksma.

Mäe all oli väga sügav endine kaev, kus kaunisti vett, veel enam muda ja kõntsa põhjas oli. Sinna sisse langes kivi mehega tükkis, nõnda et kilplased mõlemad, kivi ja mehe oma silmast ära kaotasid, ja keegi ei võinud otsust anda, kuhu nad olid läinud. Neil tõusis sellepärast kahtlane mõte: kas ehk mees põgenema pole läinud ja kivi kaasa võtnud, mille hea hinna eest võib ära müüa?

Kilplased lasid ümberkaudu kõigis linnades ja maakirikutes kuulutada: „Kui kuskil meest peaks nähtama, kellel üks veskikivi kaelas on, siis palutakse teda kui jooksikut ja varast sedamaid kinni võtta, käed selja peale siduda ja Kilplasse tagasi saata kohtu alla, kus vargale nuhtlust ja tema kinnivõtjatele palka antakse."

(Järgneb)

ADVOKAADID

ENN ALFRED
ADVOKAAT-NOTAR
Room 1002, Royal Trust Tower
Toronto Dominion Centre
Postiaadress: P.O. 326, Toronto
Ont. (Bay & King) M5K 1K7
Telefon: 869-1777
24-tundi telefoni valveteenistus

ADO PARK, Q.C.
HETHERINGTON, FALLIS
&
PARK
Advokaadid-notarid
365 Bay St., Suite 401. 363-4451
Õhtuti 447-2017 või 929-3425

TÕNU TOOME
B.A.Sc., LL.B.
ADVOKAAT — NOTAR
Yorkdale Place, 1 Yorkdale Road,
Suite 207
Toronto, Ont. M6A 3A1
Telefon 789-7579
kodus 762-2367

KÕIKIDEKS
KINDLUSTUSTEKS
H. LATER & CO. Ltd.
"INSURANCE"
1482 Bathurst St., 4 kord
(Bathurst—St. Clair)
Telefon kontoris 653-7815 ja
653-7816

JOHN E. SOOSAAR
C. A.
Chartered Accountant
181 University Ave., Ste. 1802
Toronto, Ont. M5H 3M7
Tel. 864-0099

Värskemad uudised loete
„VABA EESTLASEST"

ELEKTRIK
Sisseseaded, uuendused ja parandused elumajades või ettevõtetes.
Halling 762-9190
Litsents nr. E 1044

VABA EESTLANE
TOIMETUS JA TALITUS
avatud esmaspäevast
reedeni kella 9—3-ni
Toimetaja H. Oja kodune
tel. 481-5316
Telefonid: toimetus 444-4823
talitus 444-4832
KUULUTAMINE
VABA EESTLASES
on tasuv ajalehe laialdase
leviku tõttu.
üks toll ühel veerul:
kuulutuste küljel $4.75
tekstis ..... $5.—
esiküljel $5.50
Kuulutusi võetakse vastu:
nädala esimesse ajalehte kuni
emasp. homm. kella 11-ni ja
nädala teise ajalehte kuni kol-
map. homm. kella 11-ni.
tel. 444-4832
Väljaspool tööaega:
Leida Marley 223-0080
Postiaadress:
9 Parravano Ct.
Willowdale, Ont. M2R 3S8

Lola Rahamägi-Kukk 80

Los Angeleses tähistas oma 80-ndat sünipäeva Lola Rahamägi-Kukk, kellele Aino Kabe organiseerimisel korraldati Eesti Majas üllatus-sünnipäevapidu. Juubilar saabus Eesti Majja dr. Mihkel Kütt'i saatel. Teda võeti vastu aplausiga. Mõjuv ja ilus sündmus algas tervitusega Aino Kabelt, kes oli ühtlasi nii teadustaja kui ka õhtusöögi korraldaja ning dekoreerija, teiste eesti daamide kaasabil. Dr. Kütt andis ülevaate sünnipäevalapse dramaatilisest elukäigust, kes 1924. a. abiellus EELK piiskop Jakob Kukk'ega, Aga juba üheksa aastat hiljem lesestus juubilar, jäädes üksinda üles kasvatama kolme väikest poega. Saatuse tahtel kohtas L. Rahamägi uuesti teda laulatanud piiskop Hugo Rahamägi ning 1940. a. nad abiellusid. Kuid juba järgmisel aastal, eesti rahva ja riigi dramaatiliste sündmuste taustal, tabasid perekonda jälle valusad löögid: piiskop Rahamägi arreteeriti aprillis 1941 ja paar kuud hiljem toimunud 13./14. juuni suurküüditamiste ajal küüditati juubilar oma kahe noorema pojaga, emaga ja abikaasa õega Siberisse. 16-aastane vanem poeg Jaak pääses imekombel küüditamisest ja asus hiljem Ameerika Ühendriikidesse. Pärast viitteist ja pool aastat Siberis ja kümneaastast taasviibimist kodumaal, pääses juubilar 1966. a. Kaliforniasse oma õe juurde. Viimased aastad on ta elanud oma poja juures Los Angeleses.

Sünnipäevalaps on tuntud ka andeka taidurina (Ants Laikmaa õpilane portreede alal), laulu- ja tshellokunstnikuna. Lola Rahamägi on suutnud kõikidele saatuselöökidele vastu panna tänu oma positiivsele ja tugevausulisele, kristliku vaimsusega ellusuhtumisele, olles sõbraliku ning inspireeriva isikuna olnud eeskujuks kõigile.

Tema aupäeval laulis Los Angelese Eesti Segakoor talle ta oma poja, koorijuht Jaak Kukk'e juhatusel „Ta elagu". Järgnesid tervitused: Los Angelese EELK koguduse poolt andis need üle koguduse esimees Arnold Niitme, Los Angelese Eesti Pensionäride Klubi nimel tervitas esimees dr. A. Massakas ning klubi poolt andis üle lillekorvi Ella Kurruk. Los Angelese Eesti Segakoori poolt õnnitles Uno Kaskla, andes ühtlasi üle kingitusümbriku. Roosid segakoorilt andis juubilarile Aino Kabe. Tervitusi oli ka kaugelt Austraaliast, üle antuna parajasti Ühendriikides viibinud abipraost Johannes Aarikult Adelaide'st. Tervitas samuti Los Angelese EELK koguduse õpetaja Rein Neggo, kellelt oli ka söögipalve. Sellejärele asuti rikkalikult kaetud õhtusöögi- ja kohvilauda. Juubilar omalt poolt tänas kõiki sõnade saatel tema ilmumisel olevast aforismide kogu teisest köitest.

H.E.

Grupp valguspeolisi Jõekääru ööpimeduses. Pildil vasakult Maimu Schaer, Jaan Schaer, Helje Valter, Viivi Vahtra, Endel Vanaselja, Rein Lainevool, Arvo Vahtra, Valdeko Novek ja Imbi Lainevool.
Foto: Ilme Lillevars

Albert Irs 75

Agronoom Albert Irs pühitseb 22. augustil 75. sünnipäeva. Juubilar on sündinud 1908. a. Tartumaal, Valgutas, taluperemehe üheksanda ja noorima pojana.

Kohaliku alkooli järele jätkab ta õpinguid Tartu Reaalkoolis, mille lõpetab 1928. a. Pärast aastast sõjaväeteenistuskohustuse täitmist astub Albert Tartu Ülikooli Põllumajandusteaduskonda. Selle lõpetamisel 1933. a. asub Kuremaa riikliku majandi abivalitseja kohale. Paari aasta pärast kutsutakse ta aga Põllutööministeeriumi juurde piimandusala üleriikliku inspektori kohale. Ka sellele tööalale jääb ta kaheks aastaks. Kas pealinna võlude ahvatlusel või vastutusrikkamate ülesannete otsingul võtab ta vastu Võiekspordile kuuluva Tallinna Keskmeierei juhataja koha. Tuleb märkida, et Albert oli veel kahekümnendates eluaastates kui talle usaldati ettevõte, mis koos maal asuvate ostupunktidega oli Eesti oludes suurim, ligi 350-lise personaliga ja mis rahuldas ligi 90 prots. kogu pealinna piima ja piimasaaduste tarvidusest.

Ainulaadsete kogemuste tõttu püsis ta omal kohal kuni 1944. a. sõjavankri eest Saksamaale põgenemiseni. Ka seal jätkub töö piimandusalal, enamus aega riiklikus uurimis- ja katsejaamas, Kielis. Pärast sõja lõppu värvatakse UNRRA koosseisu, kus muude ülesannete kõrval esindab ka kaasmaalasi. Saksamaalt siirdub Albert Inglismaale, kus ta Sletfordi põllumajandusliku komitee hostelli juures täidab mitmesuguseid ülesandeid ja tegutseb ka kuni 200 pealise töögrupi juhina.

1951. a. suvel Kanadasse saabumisel peab ta halbade tööturu tingimuste tõttu esialgu leiba teenima mitmesugustel tööaladel kuni järgmisel aastal erialalise töökoha leidmiseni. Nüüd algab kiire ja katkestamata karjäär Toronto suurimas piimatööstuses, mis viib kuni käitise juhi kohuste täitmiseni.

Paralleelselt töö-ülesannetega lõpetab ta 1956. a. ülikoolikursused käitisjuhtimise alal.

Albert siirdus puhkepalgale 1973. a., kuid mitmed aastad järjest kutsutakse teda eriülesanneteks tagasi.

Juubilar ei ole oma intensiivse elukutselise tegevuse kõrval olnud pealtvaatajaks eesti ühiskondlikus tegevuses. Esimeseks suuremaks sammuks oli 1954. a. Eesti Agronoomide Kanada Koondise organiseerimine. Ta oli Koondise esimene esimees ja sellest peale, kogu Koondise tegevuse vältel, on ta olnud selle nn. „hingeks". Albert on aastaid võtnud osa Tartu College'i Nõukogu tegevusest ÜS Liivika esindajana.

Organisatsioonide tegevusest osavõtmise kõrval on ta oma mõtteid ja seisukohti avaldanud kaastöödes „Vaba Eestlasele". Samuti oli ta suurteose „Eestlased Kanadas" alatoimetaja ja ühe peatüki autor. Ajakirjanduslike kogemuste ja üldise organiseerimisoskuse tõttu valiti ta möödunud kevadel „Eesti Kirjastus Kanadas" esimehe kohale.

Alberti elumuresid, -rõõmusid ja -raskusi on möödunud kolmekümne viie aasta kestel jaganud sarmikas ja vaimukas abikaasa Ellen.

Juubilari tuntakse heatahtlikuna, sõbralikuna ja tasakaalukana. Ka kõige rskematest saatuslöökidest on teda üle aidanud optimistlik ja elujaatav maailmavaade.

Arvukas sõprade ja tuttavate pere ning kaasvõitlejad Üliõpilasselts Liivikast soovivad Albertile palju õnnerikkaid ja viljakaid aastaid.

L. Koobas

Eesti rock-muusika ajalugu

EESTLASTE LAULUPÄRAND

Erilisel kohal Eesti rahva elus on olnud laul. See on saatnud nende töid ja tegemisi juba hämaratest aegadest alates. Tähtsaim, mida eestlased on andnud maailma kultuuri varasalve, on nende miljonitesse värssidesse ulatuv rahvalaulude kogu. Esivanemate laulupärand on eestlaste seas aus ka tänapäeval. Selle eredaimaks demonstratsiooniks on igasuvised laulupeod kõikjal üle Eesti. Iga viie aasta tagant toimuv üldlaulupidu pealinnas Tallinnas koondab aga hiiglaslikule laululavale ligi 30-tuhandelise ühendkoori, kelle võimsale laulule elab kaasa oma 300-tuhandeline kuulajaskond.

Kuigi iga poisipõnni ja plikatirtsu unistuseks on kord laulda tolles hiigelkooris Soome lahe kõrgel paekaldal paikneval lauluväljakul, ei maksa sugugi arvata, et tänapäeva Eesti noor oma muusikavajadused rahuldab vaid esivanemate runosid lauldes. 60-ndatel aastatel vallapuhkenud rocki-tulv pole puutumatuks jätnud ka Eestimaad, ja nii peab eestlaste laulujumal Vanemuine leppima tõsiasjaga, et tänapäeva rahvalaule saadetakse mitte mahedakõlalisel kandlel, vaid süntesaatoritel ja Gibson-kitarridel ning laulja hääl jõuab kuulajani läbi kilovatiste võimendusseadmete.

ROCK-MUUSIKA ALGUS EESTIS

Mis siis toimus noil 60-ndatel aastatel? Õhtuti kodus oma raadioaparaate L. jaamadele kruttivad poisid sattusid millelegi täiesti uuele ja ennekuulmatule. Eetris kõlas muusika, mis oma uuelaadse rütmi ja kõlavärviga lausa sundis tõusma toolilt, raputama rütmis keha, käsi kokku lööma, kaasa ümisema. Kergesti meeldejäävad meloodiad lauldi järgmine päev ette sõpradele. Teadjamad ütlesid, et tegemist on uue ansambliga „The Beatles" Inglismaalt. Mõnedel oli õnnestunud isegi foto hankida. Hakkajamad poisid lõikasid lauast välja uuelaadse kujuga kitarrid, vanast klaverist krutiti maha keeled, peenemad soolokitarri tarvis, jämedamad jäid bass-kitarrile. Linna telefoniautomaatidest hakkasid öösiti kaduma telefonitorud; selgus, et need olid asendamatud helipeade (adapterite) valmistamisel. Võimenduse rolli täitis esialgu toosama raadiovastuvõtja. Ja milline otsatu oli poiste rõõm, kui kusagil keldris või pööningukambris nende oma esituses ärataundvalt kõlas mõni lauluke tollesama „The Beatles" repertuaarist! Heldimusega meenutavad täna juba keskeas tunnustatud muusikud, teadlased, õpetajad, töömehed oma nooruspõlve sügavkiindumust, noid esimesi pürgimusi rock-muusika vallas, mis hoolimata vahendite puudumisest ja lähikonna jäigast vastuseisust ometi teoks tehti. Ülekeev entusiasm ja musitseerimissoov Biitlite moodi olid selleks, mis tõukasid liikvele rocki-vankri ka Eestimaal. Ja toda vankrit peatada oli võimatu. Üha uusi ansambleid tekkis nagu seeni pärast vihma. Vallutati tantsusaalid koolides ja klubides; vallutati eakaaslaste südamed. Aegamisi nõrgenes ka ametlike ringkondade vastuseis. Paremad „bandid" pääsesid esinema raadiosse, televisiooni; poeletidele ilmusid esimesed elektripillid.

Tolle aja juhtgrupiks kujunes ansambel „Optimistid" — esimese TV-konkursi võitja 1965. a. Aegamisi rikastus ka muusikaline pale. Loobuti Biitlite kopeerimisest. Populaarseks said omaloomingulised laulud. Avastati ammendamatu inspiratsiooniallikas rahvamuusika näol. Heli rikastus uute instrumentide kasutusele võttes.

60-ndate aastate teise poole esigrupiks võib pidada „Virmalisi" eesotsas helilooja ja basskitarristi Tõnu Kurmetiga (nüüd Rootsis). Tolle ansambli heakõlalised, veidi sentimentaalsed laulukesed kõlavad Eesti raadios veel tänapäevalgi.

RAHUTUSED JA HARD-ROCKI KASV

Aeg läks oma rada. Eilsetest koolipoistest said tudengid. Tantsupidude muretu minnalaskmine vaimus „All we need is love" reaalses elus siiski ei rahulda. Liialt palju avastati põletavaid probleeme, vastuseta küsimusi, liialt sügav tundus kuristik soovunelmate ja tegelikkuse vahel. Hinge pugevat rahutust ja raevu peletati rahutu ja raevuka muusikaga — populaarseks sai hard-rock. Uuteks iidoliteks kujunesid Lääne ansamblid „Black Sabbath", „Led Zeppelin", „Uriah Heep", „Deep Purple". LP'de hinnad Tallinna mustal turul tõusid enneolematult kõrgeks. Oli tavaline, et näiteks uue „Uriah Heep'i" plaadi eest anti 100 rubla, s.o. pool korraliku töömehe kuupalgast. Hard-rock'i lainele häälestasid end ka uued ansamblid. Neist märkimist väärivad kaks pool-põrandaalust gruppi „Keldriline Heli" ja „Koma". Neist viimane, „Led Zeppelin'i" laadis musitseerinud ansambel saavutas tolle aja kohta lausa rabava taseme oma uudse helikeele, mängutaseme ja laulutekstide poolest, olles oma ajast kaugel ees. „Koma" laulusolist Joel Steinfeldist on nüüdseks kujunenud üks omanäolisemaid ja tugevamaid countrylauljaid. Kitarrist Andres Põldroosist aga Eesti parimaid kitarriste (praegu „Rock Hotellis").

Järgneb

Kaheksa Välis-Eesti...

Algus lk. 6

Limit 1553,6, J. Lents 574,6, E. Leps 417,7, W. Lood 736, V. Peters 1058,5, L. Rand 622,2, V. Sadul 1334, K. Trei 1438, A. Truuvert 870, T. Vellend 727.

Ka sellel aastal kujunes „Estonia" tugevamaks võistlusalaks kuulitõuge, mis andis 1606 punkti, võrreldes möödunud aasta 1442 punktiga. Järgnesid 5000 m jooks 1334,3 p., (780 p. — 1982 a.), 1500 m 1307 p. (1431), kaugushüpe 1216,5 p. (1214), kettaheide 1196,8 p. (1188), 100 m jooks 1080 p., (1380), 400 m 891 p. (816), ja kõrgushüpe 700 p (1046).

Kuulitõuke kohta võiks veel mainida, et teisele punktitooja kohale oli tubli võistlus kolme mehe (V. Lood, K. Trei ja J. Lents) vahel, sest punktide vahe oli väga väike, vastavalt 736, 732,5 ja 727 punkti!

Individuaalseist resultaatidest selgub, et jooksudes polnud nn. tagavaramehi ja seega oli vähem konkurentsi punktidele. Kõrgushüppes puudus aga teine võistleja. Neil aladel oleks vaja lisajõudu uute masterite kaudu. Üldiselt — peaks ka treeningut tõhustama, eriti talvekuudel.

Resultaatide tabelist nähtub veel, et nooremad vanuseklassid 45+ ja 50+ „estoonlastel" Kanadas puuduvad täielikult? See ei näi olevat probleem New Yorgi ja ümbruse masteritele, sest hiljutisel Lakewoodi Spordipäeval olid kõik vanused esindatud alates 40+ kuni 70+.

Esikoha karikale pretendeerimisel peaks igal alal kaheksast keskmiselt toodama 1400 punkti, mis annaks kogusummaks 11200 punkti. Muide, tänavusel võitjal oli 10498 p. ja mullu 11965 punkti.

Mainitud punktide kogusumma võiks olla saavutatav, eriti siis kui senini rida võimelisi „küünalt vaka all hoidnud" spordiveterane kaasalöökS.

Kui möödunud aastal ainult üks „Estonia" master, A. Truuvert pääses kolme parema hulka omal alal, vaatamata vanustele, siis tänavu sai U. Limit kuldmedali 5000 m jooksus. Hõbemedalid saavutasid K. Trei kõrgushüppes ja A. Truuvert kuulitõukes.

Esimesed ülemaailmsed Eesti Masterite võistlused on ESTO-84 kavas Torontos ja peaks andma ergutust varajaseks treeninguks, sest ka ülemeremandreilt on oodata osalejaid. Võistlemisele tuleb 64 kuldmedalit kaheksalt alalt ja kaheksas vanuseklassis. Loodetavasti pannakse välja ka üks karikas riikidevahelise mastervõistkondade võitjale.

Püibliainelised ballaadid

Leonid Trett, LATERNA MAGICA. Püibliainelised ballaadid. Illustratsioonid Gunnar Neeme. Autori kirjastus 1983. Poolkõvas köites, 150 lk. Hind Au$7.—.

Autor pühendab raamatu oma abikaasale ja ütleb eessõnas, et ta loodab selle teosega äratada suuremat huvi piibli vastu.

Üsna vanades entsüklopeediates on LATERNA MAGICA seletatud kui imekast, mis udupilte näitab. Tänapäevaks on maagika kadunud — kast on arendatud kinofilmi prozhektoriks.

Raamatu tiitel on tabav. Sisuks on elavad pildid sündmustest mitutuhat aastat tagasi, lood piiblist autori mõtetega täiendatult kujundatud ballaadideks.

Autor on kasutanud ülekaalukalt trohheilist penta- ja heksameetrit kvaträäinides, ülerea riimiga, mis on üks vanaaegsete ballaadide vorme. Autor pole aga jäänud ainult ühe värsimoe või rütmi kõide, vaid kasutanud kõiki klassikalise poeetika vorme, mis raamatu lugemist meeldivalt elustab.

Kuigi ballaadi salm seda ei nõua — autor on ikkagi püüdnud oma poeeme läbinisti riimida. See raske töö on arvatavasti lisanud mõningaid irdriime ja toonud mõne moodsama sõna (beebi, psühhoos, renomee) arhailise sisuga poeesiasse. Seesuguseid nähteid on vähe, ja lõpuks on see ikkagi maitseasi, kuna raamat on trükitud aastal 1983, mil niisugused sõnad ja isegi vabavärss on täieti tavalised. Laterna Magica ballaadide rütm on väga kindlakäeliselt hoitud ja skandeerimine peaks olema sujuv ja kerge.

Raamatus on 50 lugu ja samapalju joonistusi kunstnik Gunnar Neemelt. Neid sõepliiatsi joonistusi ja-tushis tehtud suurepärast kaanekujundust peab kiitvalt märkima, need annavad kõnealusele raamatule ühe dimensiooni lisaks. Tekst ja joonistused on heas kooskõlas, raamat on originaalne ja kaunis.

Peab lootma, et autori soov täide läheb ja arvukate lugejate kaudu huvi piibli vastu tõuseb.

Raamatus ei ole antud andmeid autori kohta. Olgu siinjuures mõni märge. Leonid Trett (Tretjakevits) sündis Tallinnas 1. aug. 1905. Lõpetas Narva II reaalgümnaasiumi ja 1927. a. Tartu Ülikooli õigusteaduskonna. Tegeles advokaadina, hiljem ehitusfirmas. 1944. a. siirdus perega Saksamaale, 1949 sõitis edasi Austraaliasse. Seal töötas esialgu vabrikus, kuid pensionile läks osariigi juriskonsuldi bürooametnikuna.

Juba varasest noorusest peale tundis L. Trett suurt huvi kirjanduse ja kirjutamise vastu, teheskaastööd ajalehtedele. See eneseavaldustung sai uue hoo Austraalias. Peale pikema biograafilise töö A. H. Tammsaarest (ilmus „Manas") on ta kirjutanud vaimuliku sisuga esseid EAÕK (Eesti Apostlik-Õigeusu Ajakirjale) ajakirjale ja arvukalt artikleid mitmeile eesti ja inglise ajakirjadele. Ta on kirjutanud kolm näidendit — „Torm Kadriorus", „Kommuun Õnnemaa" ja „Eesti sonaat", viimane toodi Adelaides ja Chicagos lavale. Möödunud aastal ilmus Kanadas VARRAKu kirjastusel Leonid Trettilt suurepärane humoreskide kogu „Doktor Ämbri lood".

Tiheda eestikeelse perioodika kõrval kirjutab L. Trett pidevalt poliitilise iseloomuga artikleid „New Digest International'ile".

H. Riga

„VABA EESTLANE" on vabade eestlaste häälekandja

VABA EESTLANE

Ilmub 2 korda nädalas — teisipäeval ja neljapäeval

Neljapäeval, 26. augustil 1983 — Thursday, August 26. 1983

Dr. R. Taagepera loeng 40-st sõlteaastast

Balti riikide praegusest olukorrast loeme aeg-ajalt ajalehe artikleid, ühed kiidavad, teised laidavad. Okupatsiooniajast on ka kirjutatud broshüüre Eesti, Läti ja Leedu kohta eraldi. Moskva saadab oma kirjandust ka inglise keeles. Mida R. J. Misiunas ja Rein Taagepera teevad oma äsjailmunud raamatus, on, et nad käsitlevad aastaid 1940—1980 kolme riigi kohta tervikuna, kolm on kõik sama Kremli käpa ja juhiste all. On aga ka küllalt olulisi erinevusi ja neid toovad autorid hästi välja.

Rein Taagepera loeng piirdub paratamatult nende erinevuste selgitamisega. Lektori kohta on vaevalt vaja pikemalt kirjutada. Rein Taagepera on Toronto mees, algas teaduslikku tööd füüsika professorina, kuid siirdus hiljem ühiskonnateaduste alale, tõustes Kalifornia Ülikooli korralise professori astmele. Taagepera töödest paistab läbi tema täppisteaduslik tagapõhi ja erandina enamusest ühiskonnateadlastest, ta püüab oma töödes poliitilisi ja ühiskondlikke nähteid kvantitatiivselt esitada.

Rein Taagepera loeng järgneb tema esinemisele Balti noorte konverentsil Ühendriikides ja Metsaülikoolis. Loneg on kolmapäeval, 31. augustil kell 7.30 õ. Tartu Instituudis. Peale loengut on, nagu tavaliselt, jutlemine kohvitassi juures ja võibolla saab isegi autori autogrammi ülevalnimetatud 333-leheküljelisse raamatusse, **Romuald J. Misiunas and Rein Taagepera, The Baltic States: Years of Dependence 1940—1980**, mis ilmus paar kuud tagasi Kalifornia Ülikooli kirjastuse poolt, kuid trükiti Inglismaal. Euroopa osas on kirjastajaks C. Hurst. Nende kahe suure kirjastuse koostöö peaks tagama raamatule hea leviku, eriti akadeemilistes ringkondades.

EA

Liibüa tankid liiguvad

N'DJAMENA — Tshaadist teatati, et suurem Liibüa tanki ja soomusmasinate kolonn on liikunud edasi Faya-Largeau eelpostist ja loonud uue eelposti 80 km sellest lõunapoole prantslaste poolt mehitatud positsiooni lähedale. Prantslased ei näe selles siiski uue rünnaku algust, vaid patrulltegevust. Kui Tshaadi teada osutub õigeks, siis on see esimene Liibüa poolt toetatud mässuliste aktiivsus pärast 9. augustit, mil vallutati Faya-Largeau. USA vaatluslennukid, mis sõjategevust jälgisid Sudaani kohalt, viisid oma vaatluslennukid ära.

Tagasilöögid Solidaarsusele

GDANSK — Poola keelustatud ametiühing Solidaarsus sai kahe suurema tagasilöögi osaliseks samal päeval: üks ametiühingu kõrgemaist juhipositsioonis olevaist põrandaalustest meestest andis end ametivõimude kätte praeguse amnestia ajal, ja solidaarsuse poolt organiseeritud töö aeglustamine ei andnud tulemusi. Põrandaalune ametiühingu juht Wladyslaw Hardek luges oma avalduse televisioonis, öeldes et edaspidine võitlemine on mõttetu. Ta kutsus ka teisi põrandaaluseid end üles andma.

Seitsme Kunsti nädalal Seedriorul, oli viimase päeva keskseks osaks rahvuskultuuriline nõupäev Esto Valley kujundamise vormistamiseks. Pildil laudkonnavestlusest osavõtjad, vasakult P. Sepp, arhitekt Ants Elken, dr. Karl Aun, EKK president Stella Kerson, kunstnik Abel Lee, Mart Laanemäe ja Taavo Virkhaus.

Foto: Vaba Eestlane

Seedrioru kunstinädal

Eesti Kunstide Keskuse teine kunstinädal

Seitsme Kunsti nädal lõpetati möödunud reede õhtul mitmekülgse kavaga. Kaasaaitajaile avaldati tänu. Tänavune nädal oli eelmisega võrreldes siiski osavõtuväiksem. Silmanähtavam tegevus oli kujutavkunstilisel alal, eriti Abel Lee juhendamisel, mistõttu lõpuõhtu kunstinäitus polnud üksnes huviäratav, vaid ka tulemusterohke.

Seitsme Kunsti teine tugevam külg oli muusika. Armas Maiste kaheosalised dzhässloengud, N. Reintamme dirigendi töökoda, R. Toi ja T. Virkhausi loengud, P. Tammearu kiirmeetod noodilugemiseks ning videvikutunni kontserdid, Tiina Kiik'i akordioniõpetus ja Liina Purje vabaimprovisatsioon indiaani ja armeenia rahvalauludele oli nädala ulatusse paigutatuna sisutihe muusikaline tegevus, mis hõlmas muidki alasid ja andis lõpuõhtul esitatava „ooperi" „Elina laul".

Kujutavkunsti alal A. Lee õpetas ja pidas loenguid, peamiselt monotüüpia alal, nii et peagu kõik katsetasid selles tehnikas. Töö kõrval loengud Jüri Arrakust, koopamaalidest kuni tänapäevani. Rebecca Roosman õpetas siiditrükki ja joonistamist, E. Timusk akvarelli ja õli,

P. Sepp kujundust, mille tulemuseks oli 56-leheküljeline mälestusalbum kõigi osavõtjate iseloomustava kaastööga.

Keraamikat õpetas jälle A. Elken, alates rakuutehnikas modelleerimisega, glasuuri paneku ja põletamisega, mis oli aste kaugemale eelmise aasta programmist. Selle kõrval pidas ta loengu keraamika arengust ja korraldas lõpuks toreda keraamikanäituse nädala jooksul tehtud töödest.

P. Truupere pidas loengu-demonstratsiooni elektrooniliselt juhitavatest mudellaevadest ja lennukeist. Eesti keele tunde algajatele, edasijõudnuile andis Harri Mürk. Foto- ja videoalasid Linda Pakri-Robertson ja Paul Robertson ja H. Westerblom.

P. Tammearu lavastas soome runoteatrit 16. sajandist „Elina laul".

Foto alal olid tegevad H. Westerblom ja E. Eerme.

Elukunsti selgitas teist aastat prof. dr. Vello Sermat ja Marga Raudsepp rääkis inimvahekordadest perekonnas. Kunstinädalat kasutati ka ESTO-84 muusikatoimkonna koosoleku pidamiseks.

Seitsme Kunsti nädal polnud tervikliku grupi pideva tegevusega, vaid paljud olid seal osalise ajaga, päev või kaks. Õhtustel esinemistel olid meelelahutuslikul poolel tegevad kanneldaja Alfred Kuus, Andres Raudsepp ja Jyri Kork.

Neljapäeva õhtul esines Priit Võsari USA-st rock-rolli stiilis kitarrikontserdiga, mis kogu ümbruskonnas oli kuuldav.

Reedeõhtusele pidulikule õhtusöögile järgnes õhtune kava, kunstinäitused ja lõpuks lõkkeõhtu. Õhtune kava algas pooletunnilise näitemänguga all väiksel laval P. Tammearu juhatusel. Margit Viia külalaulikuna laulis seda soome XVI sajandi runoviisi, kuna teised viisid tegevust edasi pantomiimina. Osalisteks olid Mart Laanemäe, Tiina Maiste, Epp Naelapea, Valli Naelapea, Jyri Kork ja Priit Võsari, Harri Mürk oli Jeesus ja Peeter Sepp Saatana osas.

Samal laval tantsisid kolm paari kaht eesti rahvatantsu ja siis mindi peamaja saali, kus näidati 10-minutilist filmi Andres Raudsepast, kes puu otsas laulis.

Järgnevalt anti Anita Nippaku ja P. Tammearu poolt tänutäheks „diplomid" perenaistele, Margit Viiale,

T. Maistele püsiva huvi eest eesti keele ja teatritegevuse vastu, H. Vallnerile, Stella Kersonile ja P. Sepale mitmesuguste huvide näitamise eest möödunud nädala jooksul.

M. Laanemäe tänas P. Tammearu meelelahutuse eest igal ajal, kui mõni tühi koht tegevusse sattus.

Edasi muusikalises osas P. Tammearu saatis klaveril Margit Viiat, kes laulis J.Mandre „Kodunõmme" ja soome rahvalaulu sauna kütjast. Armas Maiste ja P. Tammearu mängisid neljal käel F. Poulenci „Sonaadi neljale käele". Sõnalises osas Epp ja Valli Naelapea esitasid Hando Runneli luulet kogust „Punaste õhtute purpur".

Järgnes muusikaline osa. A. Maiste esitas improviseerivalt Gershwini „Rhapsody in Blue".

A. Maiste koos P. Tammearuga esitasid neljal käel Stella Kersoni kirjutatud klaveripala.

Uus muusikaline grupp „Klaveripojad" (P. Tammearu, A. Maiste, T. Virkhaus ja N. Reintamm) esitas ühe Beethoveni helitöö, igaüks mängis vasaku käega ja teiseks kolmanda osa Beethoveni 8. sümfooniast, seekord igaüks paremat kätt kasutades. Noodikeerajaks oli Tiina Kiik.

Lõpuks A. Maiste ja T. Virkhaus esitasid neljal käel improviseerides ühe dzhässipala ja „Sauna taga" improvisatsioone.

Kesköö paiku lõppes rikkalik kava ja järgnes lõkketuli Seedrioru väljakul.

VAIPADE & MÖÖBLI PUHASTUS

SEINAST-SEINA JA LAHTISED

ERIK LOKBIK — 447-9834

Nalja

„Noh, tütreke," ütleb isa, „mis sa ostaksid endale, kui ma annaksin sulle palju raha?"

„Ma ostaksin valge kleidi, valged kingad ja valge kübara."

„Miks kõik valged?"

„Sellepärast, et siis ma läheksin õue mängima ja määriksin kõik ilusasti jälle poriga kokku".

☆

Mees läks politseisse kaebama, et ta naine on jäänud kadunuks. Politseiametnik küsib tunnusmärke.

„Tal on niisugused takused, tavaliselt sorakil juuksed, O-jalad, ninal on suur soolatüügas, kõrvad . . . Teate mis, härra ohvitser, mis ma ikka otsin, tõmmake parem see otsimispaber lõhki."

☆

Arritatud ostja pöördub tagasi kauplusse:

„Ma ostsin teilt jalutuskepi, millel pidi olema elevandiluust käepide, aga nüüd tuleb välja, et see on hoopis kunstmaterjal."

„Mis sa oskad öelda," imestab kaupmees. „Poleks kunagi arvanud, et mõnel elevandil võivad olla ka kunstkihvad!"

Mehiõgijad naised Soomes

Isokyrös leiti väiksekoguliste germaanlaste luid

HELSINGI — Soomes, Isokyrö Orismalas Leväluhta ohvriallika juures on tänavu toimunud arheoloogilisi kaevamisi. Vähemalt paarikümne inimese jäänuseid on leitud ohvrisalust või soohauast, mis pärinevad aastaist 500—700.

Sealt piirkonnast kaevatud luud on kuulunud inimestele igas elueas, mitte üksi vastsündinud lastele. Tõuliselt on isikud olnüd germaanlased. Nende väike kehakogu on pannud uurijad imestama.

Kaevamisi juhatas dotsent Aarni Erä-Esko, kes selgitab, et küsimuses on seal kaua tagasi elanud inimesed, kes on kuulunud ülemklassi. Viimast arvamist toetavad ehted, pronksist ja hõbedast, mida sealt on leitud. On võimalik et Leväluhtas on võitjate poolt ohverdatud kohalikud inimesed. Siis ohverdati vallutatuid koos ehetega.

Leväluhtast leitute kolbad on tõdetud olevat erakordselt väiksed. Ajude ruumala on väiksem kui ühelgi tuntud tõul Euroopas. Meeste keskmine pikkus on 160 sm, naistel 10 sm lühem.

KALMISTUL SIDEMEID KALEVALAGA

Dotsent Erä-Esko arvamisel Leväluhta on neid ainsaid soome kalmistuid, kust võidakse leida ühendust Kalevala runodega. Kalevalas hoiatatakse minemast põhja kolkasse, põhjala meestesöõjate maale. Selles räägitakse põhjala uputajaist ja nii viidetakse soo-ohvritele, millest roomlane Tacituski kõneleb. Roomlaste kombe kohaselt viidi võidetud rahvas ohvriks sohu ja valvur pandi valvama.

Isakyrö ohverdamisel võib olla esinenud ka inimsöömist. Luud on purustatud ja üdi eemaldatud. Dotsent Erä-Esko arvates tõenäoliselt söödud.

Leväluhta piirkonnas on tehtud luude leidusid juba 16. sajandil, mil Isokyrö kirikuõpetaja Aftan teatas leiust Stokholmi antiikkoleegiumile.

Mööduud sajandi lõpul ja käesolevà alul on Leväluhtast leitud kokku 52 eri inimese luid. Tervena säilinud kolpe on tulnud esile 9. Leväluhtast on leitud peale luude ka esemeid: pronksehteid nagu Põhjamaades ja Euroopaski tuntud uss-sõlg,käerõngad, keskeuroopalike kaunistustega sõlg, mida on kulumisvigade tõttu parandatud, samuti vaskkatel ja kivipeitel. Relvi ei ole leitud.

Soomes on luude leiud üldiselt harvad. Needki, mis on tehtud on olnud nii pehmed, et neist pole olnud täit väärtust uurimisele.

NIISKUS SÄILITAB HÄSTI LUID

Leväluhta piirkond on omal ajal olnud suur soo, mida alles 18. sajandi lõpul on hakatud kuivendama põllumaaks. Sel alal on olnud mitmeid allikaid, millest enam ei toimi ükski. Niiskes soomaas on luud hästi säilinud.

Dotsent Erä-Esko arvates praegune maapinna kuivendamine enam ei ähvarda leidusid, allikane põhi hoiab siiski maapinna niiskena. Leväluhta ohvriallikas kuulub praegu Soome riigile. Isokyrö kodukohaselts ostis piirkonna juba 1936. a. riigile. Osa ohvriallika servamaa-alast kuulub veel eramaapidajaile.

Tänavuse suve uurimistel on Erä-Esko arvates näidatud piirkonna uurimise vajalikkusele. See näitab, et elanikkond aasta 700 ringis ei olnud surnud katku mille läbi küla oleks tühjaks jäänud. Võõraste vallutusteooria tundub Erä-Esko arvates tõenäolisemana.

Töötute tööle rakendamise abirahaga saadud kaevamisabilised on märkinud lattidega läbiuuritud ala. Allikas on tühjendatud ja luuleidusid ning hõbeehteid on saadud saagiks. Tuleval suvel on kavatsus jälle jätkata Leväluhta täpsemat uurimist.

Vabadussõda — põlevaim huvipunkt

MÜ loengud minevikust ja tänapäevast

KOTKAJÄRVEL, 24. augustil — MÜ tänavune kursus töötab Kotkajärvel kõrgesse lipumasti heisatud sini-must-valge lipu all ja käsitleb Eesti moodsa ajaloo kõige heroilisemat aega, Eesti iseseisvuse sündi. Seda teemat kirjanduse taustal käsitles dr. Heino Susi ja isiklike mälupiltide valgusel dr. Walter Rand.

Heino Susi vaatles Eesti Vabadussõja kajastusi kirjanduses ja esitas iseloomustavaid tsitaate peamiselt August Gailitilt. Loeng toimus esmaspäeva pärastlõunal huvi- ja õpperingide tegevuse vahel.

Teisipäeva õhtupoolikul oli Walter Ranna loeng tema noorusaastaist Rakveres ja isiklikest lapsemuljeist, nagu ta mäletab rinde kahekordset rullumist üle Uduküla, kuhu vanemad tõid ta sõjavarju.

Mälestused olid kirjanduslikus vormis pealkirja all „Tore on jooksta üle lumise välja".

Rand meenutas ka oma skaudiaastaid. Tema kuulus koos Heino Jõega Rakvere skaudimaleva II rühma Luige salka — Jõe oli salga juht. Rand oli kordnik, nagu sel ajal nimetati abijuhti. Rakvere malev asutati 1926. a. jaanuaris.

Väga huvitava loengu Eesti Üliõpilaste Ehitusmalevast esitas üks viimaseid vabadusse hüpanud eestlasi Aarne Vahtra, kelle praegune elukoht on Pariisis. Vahtra oli kuni põgenemiseni võimu poolt aktsepteeritud tegelane ja hüppas ära ekskursiooni juhina välismaal viibides. Õpilaste ja üliõpilaste rahutused, samuti kuuldused komsomoli kongressil toimunud vastuhakust parteiliinile said Vahtra referaadist kinnituse.

1964 asutatud ehitusmalev suutis algaastail säilitada oma iseseisvuse, kuid on nüüd allutatud komsomoli kontrollile. Ehitusmalevasse minek, ka siis kui sõideti Kasahstani vilja koristama, oli vabatahtlik.

Minejaid leidus seiklushimu ja suvise teenistuse pärast.

Maleva rühmades hoitakse poiste ja tüdrukute arvulist tasakaalu ja seal harrastatakse elavalt isetegevust (peamiselt teatrikunsti) ja viinavõtmist. Möödunud aastal ehitusrühmade kokkutulekuil esinesid võisteldes 18 teatritruppi oma loominguga. Tsensuurist hoolimata olid 6 parimat truppi lavale toonud võimuvastaseid asju, auhinnad jäid andmata.

Teisipäeva õhtul oli filmiõhtu. Vello Sootsi selgitavale sissejuhatusele järgnesid kaks kartooni ja üks propagandafilm.

Nende ridade üleandmise ajal refereerib Maret Aranovitsh eestivene kultuurisuhteist ja eestlaste assimileerumisest Eestis.

Ilmad on olnud Kotkajärvel ilusad, päevad päiksepaistelised, ööd jahedad.

Naised on andekamad

EDMONTON — Alberta ülikooli uurimistel on selgunud, et naised on meestest akadeemiliselt natuke andekamad. Anne Marie Decore võrdles mehi ja naisi üheksas ülikooli teaduskonnas kümne-aastasel perioodil mis lõppes 1980—81-ga ja, leidis, et naistel on natuke paremad hinded kui meestel. Ta arvab, et sellest saab teha järelduse, et naised õpivad vähemalt sama hästi kui mehed, mis on vastupidine üldisele arvamisele, eriti teaduses.

Pine Farms Orchard, King City

Pick your own apples

inquiries call

King 833-5459, 833-6698

Hwy 400 north to King—Nobleton Cloverleaf. Turn east to first lights and turn north on Jane St. and proceed 4 km and then you see the apple signs. Turn east at Jane and Green Lane as directed.

Kas olete huvitatud soome keele õppimisest?

TORONTO SOOME KEELE KOOL

alustab registreerimisega 14., sept. Armour High Public School'is (Wilson Rd., idapool Avenue Rd.) kell 6.45 õ. Tunnid algajatele ja edasijõudnutele.

Lähemalt tel. 221-1665, Hans või Tertu Myrskog.